

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

आनन्द भूमि

THE ANANDA-BHOOMI

The only oldest Buddhist Monthly Magazine of Nepal

नेपालको एक मात्र पुरानो बौद्ध मासिक पत्रिका

एक प्रतिको २।५०

वार्षिक ग्राहक शुल्क ३०।-

आजीवन शुल्क ३००।-

कर्तिपुत्री

बुद्धसम्बत् २५३०

नेपाल सम्बत् १९०६

वर्ष १४

कोजाग्रत पूर्णिमा

कौलाष्ट्र

अंक ६

विक्रमसम्बत् २०४३

1985 A. D.

Vol 14

आश्विन

October

No. 6

विजया दशमीको

उपलक्ष्यमा

समस्त ग्राहक महानुभावहरूको

उत्तरोत्तर प्रगतिको

हादिक शुभ कामना छ ।

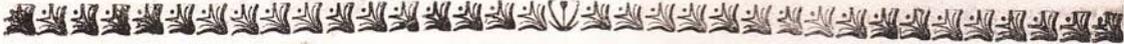

नेपाल बैंक लिमिटेड

(स्थापित १९५४)

प्रधान कार्यालय, धर्मपथ, काठमाडौं

ग्राम: - नेपालक्ष्मी

जन्म

२०२१ जेठ

कृष्णपक्ष अष्टमी

परलोक

२०४३ आश्वीन ८ गते

बुद्धवार

२३ वर्षको कलीलो उमेरमा अकस्मात् यस जीवनको शरीरलाई त्यागेकी सुधी शीलशोभा शाक्यको मोक्ष प्राप्तिको कामना गर्दछौं ।

पिता- बेखारत्न शाक्य

आमा- ज्ञानीलक्ष्मी शाक्य

दाजुहरू- सुखकुमार र भिक्षु मैत्री

भाइहरू- रोशन, सनम, यश र सुजीत

बहिनी- शान्ति ।

आनन्दभूमि

प्रधान—सम्पादक
भिक्षु कुमार काश्यप

सम्पादक
सुवर्ण शाक्य

द्वयस्थापक तथा प्रकाशक
भिक्षु मैत्री
सदस्य—सचिव
आनन्दकुटी विहारगुठी

पत्रव्यवहार
आनन्दभूमि

पो. ब. नं. ३००७
स्वयम्भू, काठमाडौं
फोन नं. २-२४४२०

महावग्ग—विनयपिटकवाटः—

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे
धम्मं आदिकल्याणं मञ्जेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुख-
को लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको
हित, सुख र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरू
आरम्भ, मध्य र अन्त्य समयसम्म कल्याण हुने धर्मको
अर्थ र भाव सहित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्धि
ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश गर ।

प्रमादी नहोऊ । काम विषयमा आसक्त नहोऊ । अप्रमादी भई ध्यान गन्यौ भने
विपुल सुख प्राप्त हुन्छ ।

सुब्रम्हा देवपुत्र

—आचार्य डा. भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर

सुब्रम्हा देवपुत्र एका दिन स्वर्गलोकमा एकहजार अप्सराहरू सहित नन्दनवनमा क्रीडा गर्ने परिचछत्तक रूखमुनि गए र त्यहीँ बसे। त्यहाँ पाँचसय देवकन्याहरूले उनलाई घेरे र अरू पाँचसय देवकन्याहरू त्यही परिचछत्तक रूखमा चढे।

रूखमा चढेका देवकन्याहरूले मधुर स्वरमा गीत गाउँदै, फूल टिप्दै खसाल्न थाले। रूखमुनि घेरागरी बसेका देवपुत्रीहरूले ती फूलहरू टिप्दै माला गाँस्न थाले।

ती रूखमा चढेका देवकन्याहरू उपच्छेदककर्मको प्रभावले केही छिनमै त्यहाँबाट च्युत भई अवीचिनरकमा उतर्न भई ठूलो दुःख भोग्न गए।

अनि धेरैबेरसम्म पनि रूखमा चढेका देवकन्याहरूको गीतस्वर नसुनेको र फूलहरू पनि नखसालिएकोले तिनीहरूलाई के भएछ भनी हेर्दा तिनीहरू त त्यहाँबाट च्युत

भई अवीचिनरकमा पुगेर दुःखभोग गरिरहेको देखे।

त्यो देखेर प्रेमवस उनको मनमा सान्हेँ दुःख लाग्यो। उनोहरूको त्यो गति देखेर आफ्नो पनि कुन गति हुने हो भनी बिचार गरी हेर्दा आफ्नो आयु पनि ७ दिन मात्र बाकी रहेको र त्यसपछि आफ्नो पनि गति उनीहरूको झैं नै हुने देखेर सान्हेँ डराए। तब आफ्नो मनको भय, त्रास र शोकलाई हटाउन सकिने उपाय तथागत बाहेक अरू कसैले दिन नसक्ने सोची ५०० जना देवपुत्रीहरूका साथ राजगृहस्थित वेणुवनमा प्रकट हुन गए। त्यहाँ पुगेर भगवान् विराजमान भइरहनुभएको ठाउँमा गई आफ्नो भय, त्रास र डरको विषयमा विन्तो चढाए। त्यसको कुरा सुनी भगवान्ले त्यसका कारण र उपाय—हरू सबै बताउनुहुँदा त्यो प्रभावकारी व्याख्याले सबै देवपुत्रीहरू सहित सुब्रम्हा देवपुत्र स्रोतापन्न भए।

लियो टाल्स्टायका ५ उक्तिहरू

१. प्रेम स्वर्गको बाटो हो।
२. जसरी आगोले आगोलाई निभाउन सक्दैन उसैगरी पापले पापको दमन गर्न सक्दैन।
३. जीवन रहेमा आनन्द हुन्छ अनि परिश्रम रहेमा जीवन रहन्छ।
४. जीवन न मनोरंजनको स्थल हो न आंसुको खानि हो। जीवन एक सेवासदन हो।
५. जसको नियत राम्रो हुँदैन त्यसबाट कहिल्यै कुनै ठूलो कार्य सिद्ध हुँदैन।

अभिधर्मको चिनारी

—इन्द्रनारायण मानन्धर

अभिधर्म साहं गंभीर बौद्धग्रन्थ हो । अभिधर्मको अर्थ विशेषधर्म हो । अभिधर्म संक्षिप्तमा चित्त, चैतसिक, रूप र निर्वाण समेत चार परमार्थ धर्मको यथार्थ वर्णन हो । कुशलधर्म, अकुशलधर्म र अव्याकृतधर्म अभिधर्मका निदान हुन् । अभिधर्म अध्ययन गर्नुको उद्देश्य मार्ग विनयमा सम्यक् दृष्टि प्राप्त गर्नु हो । अभिधर्म भनेको वैज्ञानिकहरूले भौतिक पदार्थलाई टुक्रा टुक्रा गरी अनुसन्धान गर्ने गरे जस्तो मानसिक धर्मलाई पनि त्यस्तै गरी फाँदै अनुसन्धान गरी विश्लेषण गरिएको विवरण हो । अभिधर्ममा रूपलाई नामधर्मबाट मात्र अलग गरी देखाइराखेको होइन नामधर्मको चित्तबाट चैतसिकलाई पनि छुट्याएर अनेक प्रकारले चित्त र चैतसिकको स्वभाव, लक्षण र तिनीहरूको कार्य तथा तिनीहरूको उत्पत्ति, स्थिति र भङ्गको तरीका पनि छुट्याएर सूक्ष्मातिसूक्ष्म रूपले वर्णन गरी देखाइराखेको छ । त्यसरी छुट्याएर फारेर हामीले विभाजन गरी हेर्न समर्थ नभएसम्म संसाररूपी अप्रवादी (जागरुक) भई संवृत्तिसत्य (व्यवहारको लागि मात्र सत्य) र परमार्थ सत्य (अन्तिम सत्य) राख्ने बुझ्न सक्ने हुनेछैनौं । त्यस्तो भैरहेसम्म नाम रूपलाई म, मेरो, मनी आत्मभाव लिई त्यसमा टाँसिइरहन्छ । अनि अनित्यता, आत्मज्ञान र दुःखमय संसारको स्वभावलाई यथार्थरूपले बुझ्न र

देख्न सक्ने हुन्छौं । छुट्टा छुट्टै गरी फारेर हेर्नलाई पनि शील, समाधि र प्रज्ञाको आधार आवश्यक छ । साँच्चै भन्ने हो भने छोपिराखेको परमार्थ सत्यलाई पर्दा उघारे जस्तो उघारी विस्तृत रूपले साक्षात्कार गर्ने नै अभिधर्म हो ।

भगवान् बुद्धले बुद्धत्व प्राप्त गरेको चौथो हप्तामा चिन्तन गर्नु भएको धर्म नै यही अभिधर्म हो । अनि भगवान् बुद्धले बोधिज्ञान प्राप्त गर्नु भए पछिको सातौं वर्षाबास आफ्नी माता मायादेवीले जन्म लिनु भएको त्रार्यस्त्रिंश देवभूमिमा ऋद्धिबलको माध्यमबाट जानुभै तीन महीनासम्म अभिधर्मदेशना गरेर आफ्नी मातालाई स्रोतापन्न प्राप्त गराएको भनिराखेको छ । त्रार्यस्त्रिंश देवभूमिबाट फर्केर भगवान् बुद्धले सर्वप्रथम भिक्षु सारिपुत्रलाई अभिधर्मको देशना गर्नु भएको थियो । अनि सारिपुत्रहरूले पनि ५०० जवान आफ्ना शिष्य भैरहने भिक्षुहरूलाई विस्तृतरूपले अभिधर्मबारे बताउनु भएको व्यहोरा पनि उल्लेख छ ।

बुद्धकालमा बुद्ध-धर्मदेशना लिपिबद्ध गरी लेखि-राखेको नभएतापनि ५०० वर्षपछिसम्म पनि लोप नभै रहिरहेको तथ्यलाई बिचार गरी हेरेमा यो स्पष्ट हुन आउँछ कि भगवान् बुद्धले आफ्ना उपदेशहरू तितर बितर हुने गरी छरिएर गएको होइन आफ्नै ढुकुटीमा

सम्हालिएर रहने गरी राखी जानुभएको हो । त्यही ढुकुटीमा रहेका बुद्ध उपदेशहरू झिक्दै छुट्टा छुट्टै तीन टोकरीमा राखियो । त्यही तीन टोकरीमध्येको एउटा अभिधर्म हो । भगवान् बुद्धको ढुकुटी भनेको वहाँले धर्मदेशना गर्ने बेला सदा अगाडि रहने वहाँका भिक्षु, भिक्षुनी, उपासक र उपासिकाहरूको सदा खुल्ला रहने मन हो । त्यही मनमा रहेका बुद्धउपदेशहरू एक मनले अर्को मनमा सार्दासाँदै ५०० वर्ष पछि तीन भाग गरी त्रिपिटक नामले विभाजित गरिएको थियो । यसबाट स्पष्ट हुन्छ बुद्धधर्म लेखेर पुस्तक तयार गर्नलाई होइन, पढ्नलाई मात्र पनि होइन किन्तु मनमा राखेर धारणा र पालन गर्नुको साथै आचरणमा उतार्नुको लागि हो ।

साधारण दृष्टिबाट हेर्नु र अभिधर्मको दृष्टिबाट हेर्नुमा पनि फरक छ । अगाडि बलिरहेको एक मैनबत्तीलाई साधारण दृष्टिबाट हेर्दा लाम्चो गोलाकारको मैनबत्ती बलिरहेको मात्र देखिन्छ तर अभिधर्मको दृष्टिबाट हेर्ने बेला मैनबत्तीको आकारमात्र होइन त्यसको गुण स्वभावधर्म पनि देखिने हुन्छ । अनि बलिरहेको बत्ती द्रुतगतिले बल्ने निम्ने भैरहेकोले मात्र एउटा बत्ती बलेको जस्तो भैरहेको वास्तवमा कयौँ बत्ती बल्यो कयौँ बत्ती निम्यो, बत्ती बल्ने र निम्नेको लहरमात्र हो भनेर देख्न सक्ने हुनेछौँ । यो संसारलाई साधारण दृष्टिबाट हेर्नेबेला आसक्त हुने तरिकामा फँसेछ भने अभिधर्मको दृष्टिबाट हेर्नेबेला अनासक्त हुने (प्रज्ञा पुष्ट गर्ने) तरिका देखिन्छ ।

साधारणतः हामीसँग दुई आँखा भनी जानिराखेको मा अभिधर्मको अध्ययनबाट बाहिर हेर्ने मांसचक्षु र आफूले भित्र हेर्ने ज्ञानचक्षु समेत गरी दुइप्रकारका आँखा हामीमा भएको महशुस हुन आउँछ ।

बैज्ञानिकहरूले भौतिक पदार्थ टुक्रा गरी फाँटि विभाजित गरी देखाउन लासलाई पोष्टमार्टम गरे जस्तै चक्कु वा कुनै हतियार प्रयोग गरी टुक्रा टुक्रा गर्दछन् । तर बुद्धधर्ममा त्यस्तरी टुक्रा टुक्रा गरी हेर्नलाई हतियार प्रयोग गरिरहनुपर्दछ ज्ञानले मात्र टुक्रा टुक्रा गरी विभाजन गरी हेर्ने भैराखेको कुराले गर्दा ती दुईको अनुसन्धान गर्ने तरिका पनि फरक भैरहेको कुरा अभिधर्मको अध्ययनबाट बोध हुन आउँछ ।

सबसाधारणले महशुस गरी लक्ष्मी (पैसा) साँहँ चंचल छ भनिरहन्छन् । तर उनीहरूले त्यसमा आफ्नो मन चंचल भैरहेको चाल पाउँदैनन् । अभिधर्मको अध्ययन गरेमा निर्जोष पैसा (लक्ष्मी) चंचल भएको होइन, मानिसको आ-आफ्नो मन चंचल भएको हो भनेर थाहा पाउने हुन्छ । मनले इच्छा नगरिकन पैसा खर्च गर्दैन, कमाउन पनि कमाउँदैन, न पैसाकोलागि नानाप्रकारको काम नै गर्दछ ।

“म” भनेको एकमात्र भन्ने धारणा भैराखेकोमा अभिधर्मको अध्ययनबाट अज्ञानले भन्ने “म” र ज्ञान भएर भन्ने “म” मा पनि अन्तर देखिने हुँदा “म” भनेको एक होइन दुई थरी हुन्छन् भन्ने कुरा पनि बोध हुन आउँछ । जस्तो कि अज्ञानले भन्ने “म” मा आसक्त अहंभाव, आत्मभाव हुने गर्दछ । अनि ज्ञान पाएर व्यवहारबाट करकापमा परी भनिने “म” मा अनाशक्तता हुन्छ; आत्मा भनेको छँन रहेछ भन्ने अनात्मज्ञान हुन्छ । छोपिराखेको उघारी नहेरेसम्म भित्र रहेको वस्तु नदेखिने जस्तै र गाँठो फुकालेर नहेरेसम्म गाँसिइरहेको नछुट्ने जस्तै अभिधर्मको दृष्टिबाट विषय वस्तुलाई नहेरेसम्म “म” “मेरो” भन्ने अहंभाव, आत्मभावले छोपिरहन्छ र धर्मको यथार्थतालाई देख्न सक्ने हुनेछैन ।

अभिधर्मको दृष्टिबाट हेरी धर्मको यथार्थतालाई देखेपछि मात्र "म" "मेरो" भनी समातिराखेका सबै भ्रममात्र हो भन्ने ज्ञान भएर आउँछ । जस्तो कि कुनै एक बस्तु आँखाले देख्यो भने त्यो बस्तु मंले देखेको भनी आत्ममात्र हुनेहुँले भन्ने मात्र होइन दरिलो धारणा लिइरहन्छन् । अभिधर्म अनुसार कुनै एक बस्तु देखेन त्यो बस्तुको आकार 'वर्ण' सम्पर्कमा आई बस्तुलाई देखेने आधार 'चक्षुषसाह' त्यो बस्तु देखेन उत्पन्न हुने चक्षुर्विज्ञान; बस्तु देखाउनु-

को लागि मद्दत गन प्रकाश समेत चारवटाको संयोगले मात्र त्यो बस्तु देखिएको हो । त्यसमा एउटा मात्र नभएमा देखेन सकिने हुन्छ । राम्ररी अभ्यन्तरबाट विचार गरी हेरेमा ती चारवटै अनित्य हुन् 'म' होइन भन्ने ज्ञान उत्पन्न हुनासाथ मंले देखेको भन्ने पनि भ्रममात्र रहेछ भन्ने अनात्मज्ञान पुष्ट हुन्छ । संक्षिप्तमा भन्ने हो भने अभिधर्मबाट अनित्य, दुःख र अनात्मलाई ज्ञान ज्ञान स्पष्ट गर्नमा सेवा मिल्ने हुन्छ ।

७३

अनिच्छावत संखारा

समवेदना

जन्म

ने. सं. १०२६

श्रावण शुक्ल चतुर्दशी

परलोक

ने. सं. ११०६ गुंलागा

भाद्र १६ गते सोमवार

स्व. गजरत्न शाक्य

७८ दँया बैस्य परलोक जुयाविज्याःह गजरत्न शाक्ययात निर्वाणपद लाय्मा धकाः कामना यानागु जुल ।

काय्- धर्मरत्न शाक्य

छय्- भिक्षु मैत्री

(५)

बुद्ध र दुःखनिवारण

- भिक्षु सुशोभन

'बुद्ध' शब्द मुन्दा नै हामीलाई सुखको अनुभव हुन्छ । बुद्ध सुखजीवीहरूका बीचमा राजा समान हुन् । बुद्धले राग, द्वेष र मोहरूपी आगोलाई सदाको लागि निभाइसक्नुभयो । त्यसकारण वहाँ बस्वा, हिँड्वा, उभिँदा र सुत्दापर्यन्त सुखपूर्वक नै विहार गर्नुहुन्थ्यो । चिन्ता, आशंका र भयत्रासबाट पनि वहाँ मुक्त हुनुहुन्थ्यो । वहाँका प्रत्येक कार्य, वाणी र विचारमा सुखका तन्तुहरू सदैव झल्किरहेका हुन्थे । मानसिक दुःखले वहाँलाई छुन नै सक्दैनथ्यो । बुद्ध स्वयं परमसुख निर्वाणमा रही अरु मानवहरूलाई पनि त्यही महासुख यसै जन्ममा अनुभव गर्न लगाउन आव्हान गर्नुहुन्थ्यो । वहाँको उपदेशमा आदि, मध्य र अन्तमा समेत कल्याण र सुख हुने आश्वासन पाइन्छ । भगवान् बुद्ध नै त्यस्तो एरुमहान् ऐतिहासिक महामानव हुनुहुन्थ्यो जसले पूर्णसुखको दर्शनलाई व्यावहारिक रूपमा मानवसमाजको अगाडि प्रस्तुत गर्न सफल भए । यसरी बुद्ध र दुःखनिवारण एक अर्काका पूरक बन्न पुगेको छ ।

चार आर्य सत्य, अनित्य-दुःख-अनात्म र प्रतीत्य समुत्पाद जस्ता आफ्ना मौलिक सिद्धान्तहरूमा वहाँले दुःखको बारेमा जुन वर्णन र व्याख्या गर्नु भएको छ, त्यो हामीलाई तर्साउनको निम्ति होइन बरु जीवनको स्वभावलाई सम्झाउन र बुझाउनको निम्ति मात्र हो ।

दुःख देखेर रोई कराई, चिच्याई, विह्वल हुँदै चिन्तामा डुबेर बाँचनको निम्ति होइन । यसका मूल उद्देश्य मनुष्यहरू सकभर चाँडै दुःखनिवारणमार्गमा लाग्नु भन्ने हो ।

बुद्धको अनुभव हो दुःख देखेर आत्तिने होइन बरु त्यसलाई राम्ररी बुझेर त्यसको तृष्णास्वी कारणलाई हटाउनुपर्छ । तृष्णा, यथार्थ ज्ञानको अभावमा भएका संवेदनमा उत्पन्न हुन्छ । त्यसकारण यथार्थ ज्ञान पाउना साथ मानिसहरू तृष्णाको जालबाट मुक्त हुन सकिन्छ । यथार्थताको बोध भइसकेका व्यक्तिमा एक असाधारण मनोबलको संचार हुन थाल्छ र साधारण व्यक्तिजै असंभव जस्तो भएको काम पनि वहाँलाई संभव हुन थाल्छ । तृष्णा सीमित हुँदैजानेछ र अन्तमा निर्मूल नै हुन्छ । तृष्णारहित मानसिक अवस्था नै वास्तविक सुखको अवस्था हो । यसलाई नै बुद्धले निर्वाणसुख भन्नुभएको छ ।

निर्दोष सुख वा शुद्ध सुख प्राप्त गर्नका निम्ति भगवान् बुद्धले मध्यममार्गको प्रतिपादन गर्नु भयो । यसलाई अष्टांगिकमार्ग पनि भनिन्छ । यसमा शील, समाधि र प्रज्ञा शिक्षाहरूको पूर्ण व्याख्या पाइन्छ । शीलले द्वेषलाई, समाधिले रागलाई र प्रज्ञाले मोहलाई हटाउँछ । राग-द्वेष र मोहमाथि सम्यकरूपले विजय पाउन यही

आर्यश्रद्धांगिकमार्गको अनुगमन गर्नुपर्छ । भगवान् बुद्ध भन्नुहुन्छ - सत्त्वहरूको विगुड्डी, शोक, सन्तापलाई शमन गर्ने, दुःख वंमनश्यबाट पार हुन र निर्वाण साक्षात्कार गर्ने यही एकमात्र मार्ग हो । यो मार्ग अनुसार आचरण गरेमा आँखा खल्नेछ, ज्ञान पाउनेछ, शान्ति मिल्नेछ, अभिज्ञा र सम्बोधि पाउनेछ, निर्वाण प्राप्तिको निमित्त हेतु हुनेछ ।

मनुष्य जीवनमा पूर्णसुख अनुभव गर्न सकिन्छ भन्ने कुरा बुद्धजीवनी अध्ययन गर्दा हामी थाहा पाउँछौं । भावीबुद्ध राजकुमार सिद्धार्थले बृद्ध, रोगी, मृतक र एक श्रमण देखेर भयभीत हुनुभयो । तर यतिमा नै वहाँको प्रयास अन्त भएन बरु यी घटनाहरूले गर्दा वहाँ ती दुःखनिवारण वा बोधिज्ञान प्राप्त गर्ने खोजमा लाग्न अभिप्रेरित हुनुभयो । परिणामस्वरूप वहाँले राजकीय सुखलाई त्यागेर ज्ञानको खोजमा प्रयत्नशील हुँदै अन्तमा गएर सम्बोधिज्ञान प्राप्त गर्नमा सफल हुनुभयो । तत्पश्चात् वहाँका बाकी सम्पूर्ण जीवन नै बहुजनको हित, सुख र कल्याणको निमित्त समर्पण भयो । ४५ वर्षसम्म वहाँले दुःखबाट कसरी छुटकारा पाउने भन्ने उपदेश व्यावहारिक रूपमा प्रचार गर्नुभयो । वीर्य पराक्रमद्वारा दुःखबाट मुक्त हुन सक्छ, र मध्यममार्ग नै उपयुक्त मार्गको रूपमा प्रस्तुत गर्नुहुँदै बुद्धधर्मको स्थापना गर्नुभयो । सुख र शान्ति दिलाउने यो धर्म सुसंगठित र व्यापक रूपमा प्रचार होस् र मानवताको कल्याण होस् भन्ने अभिलाषा राखेर भिक्षु र भिक्षुणीसंघको स्थापना समेत बुद्धले गर्नुभयो । वास्तवमा बौद्धसंघको सर्वोच्च लक्ष्य नै आफूले पनि दुःखबाट विमुक्ति पाउन र शान्ति प्राप्त गर्नु तथा अरुलाई पनि त्यही बाटोमा लाग्न प्रेरणा दिनु हो ।

आनन्दभूमि

बुद्धका अग्रश्रावक सारियुत्र महास्थविर भन्नुहुन्छ, “म बस्दा, हिँड्दा, सुत्दा र उभिँदा सुखपूर्वक नै हुन्छु, त्यसैकारण मेरो मृत्यु पनि सुखपूर्वक नै हुनेछ ।” साँच्चै अर्हत्पदप्राप्त व्यक्ति कुनै हालतमा पनि सुख पदबाट च्युत हुँदैनन् । महामानव बुद्ध र वहाँका योग्य शिष्यहरू यसका उज्वल उदाहरण हुन् ।

बौद्धवाङ्मयमा विभिन्न स्तरका सुखको वर्णन पाइन्छन् । वर्तमान सुख, दीर्घकालीन सुख, दिव्य सुख, ब्रम्ह सुख र निर्वाण सुख यहाँ उल्लेखनीय छन् । गृहस्थ र प्रव्रजित सुखको बारेमा पनि थुप्रै उपदेशहरू पाइन्छन् । वास्तवमा सम्पूर्ण बौद्धवाङ्मय नै कसरी वास्तविक सुख पाउने र दुःख हटाउने भन्नेबारेमा केन्द्रित भएको पाइन्छ । मंगलसूत्रमा आधारित ३६ प्रकारका मंगलदायी कार्य नै सुखका उपायहरू हुन् । यी उपदेशलाई धारण र पालन गर्न सकेमा मानव समाजको अवश्य कल्याण हुनेछ । यसमा दुई मत हुनेछन् ।

सुप्रसिद्ध बौद्धग्रन्थ धम्मपदमा भगवान् बुद्धले सुखका मार्गहरू स्पष्टरूपमा दिएका छन् । मन प्रसन्न गरेर काम वा कुरा गर्नले छाया जस्तै सुख पछि पछि आउँछ । बुद्धको उत्पन्न हुनु, सद्धर्मको देशना गर्नु, संघमा एकता हुनु र समग्र भएर रहेका व्यक्तिहरूको प्रयास- यी सबै सुखकर नै हुन् । बुद्धले मानिस स्वयं दुःख र सुखका दाता हो भन्नुभएको छ । मानिसले आफ्नो सत्प्रयामद्वारा दुःख माथि विजय पाएर सुखपूर्वक विचरण गर्न सकिन्छ । यही सत्यलाई हृदयङ्गम गरी बुद्धले अन्तिम बचनको रूपमा भन्नुभएको छ संस्कार सबै अनित्य हुन् अप्रमादी भएर लक्ष्य (सुख) प्राप्ति गर्नु । बुद्धको निमित्त शान्ति नै सुख हो ।

प्रतीत्यसमुत्पाद

-व० आ० कनकद्वीप

वैशाखपूर्णिमाको राती बुद्धलाई बुद्धत्व प्राप्त भयो । त्यसबेलादेखि उनी बुद्ध भए । बुद्धलाई त्यस बेला अप्रत्याशित तत्वबोध हुँदा उनले चारवटा आर्यसत्य एवं अष्टांगिकमार्ग बोध गरेर ती कुराहरू सर्वप्रथम आफ्ना पाँच भिक्षुहरूलाई बताए ।

किम्बदन्ति अनुसार बुद्ध पूर्णिमादेखि सात दिनसम्म बोधिवृक्षकै मुनि बसेर विमुक्तिको (विमुक्ति सुख) अनुभव गरिरहेका थिए । त्यसबेला (निदानवग्ग संयुक्त) "प्रतीत्य समुत्पाद" पत्ता लगाए ।

प्रतीत्य समुत्पादको छोटकरीमा यसरी बुझ्न सकिन्छ जस्तै अविद्याबाट संस्कार, संस्कारबाट विज्ञान, विज्ञानबाट नामरूप, नामरूपबाट षडायतन, षडायतनबाट स्पर्श, स्पर्शबाट वेदना, वेदनाबाट तृष्णा, तृष्णाबाट उपादान उपादानबाट भव, भवबाट जाति (जन्म) जातिबाट जरा, मरण, शोक, परिदेव, दुःख दौर्मनस्य, एवं उपायास उत्पन्न हुन्छ ।

अतः हामीले विमुक्तिको निमित्त पूर्ण वंशायले अविद्या निरोध र संस्कारको निरोध गर्नुपर्छ । संस्कारको निरोधले विज्ञानको निरोध हुन्छ । विज्ञानको निरोधले नामरूपको निरोध हुन्छ । नामरूपको निरोधले षडायतनको, षडायतनको निरोधले स्पर्शको, स्पर्शको निरोधले वेदनाको, वेदनाको निरोधले तृष्णाको, तृष्णा-

को निरोधले उपादानको, उपादानको निरोधले भवको, भवको निरोधले जन्मको र जन्मको निरोधले जरा, मरण, शोक, परिदेवन (रनु कराउनु) दुःख, दौर्मनस्य र उपायासको निरोध हुन्छ ।

दुःखको कारण पत्ता लगाउने उक्त सिद्धान्त जनसाधारणको लागि कठिन थियो । यस उसले महायानी भिक्षु नागार्जुनले 'माध्यमिक कारिका' ग्रन्थमा यसै कुरालाई विस्तृत व्याख्या दिएका छन् । त्यस्तै बुद्धबोधको विद्युद्धिमार्गमा पनि प्रतीत्यको चर्चा पाइन्छ ।

सार संक्षेपमा प्रतीत्य समुत्पाद अनुसार दुःखको मुख्य कारण तृष्णा हुनु नै हो । कामतृष्णा (प्राप्त भए सम्म सांसारिक विषयवस्तु भोग्ने इच्छा); भवतृष्णा (फेरि जन्मिने इच्छा) र विभवतृष्णा (तृष्णा निर्मूल नगरिकनै मुक्ति प्राप्त गर्ने इच्छा) आदि हुन् ।

अतः बौद्धदर्शन बुझ्न हेतु सिद्धान्त चाहिन्छ । प्रतीत्यसमुत्पाद भनेको हेतुफल (वाव) हो, यस अनुसार कुनैपनि कार्य हेतुले मात्र हुन सक्छ ।

ये धर्मा हेतु प्रभवन् हेतु तेषां तथागतो ह्यवदत् तेषां च यो निरोधो, एवं वादी महाश्रामणः ।

हाज्रो जन्म र मरणको चक्र पनि प्रतीत्यसमुत्पाद अनुसार नै हुन्छ । निर्वाणको निमित्त यस चक्रको गतिलाई निरोध गर्न आवश्यक छ ।

उक्त चक्रमा उल्लिखित जरा, मरण, जाति, भव, उपादान, तृष्णा, वेदना, स्पर्श, षडायतन, नाम, रूप, विज्ञान, संस्कार र अविद्या अधि द्वादश निदानहरूमध्ये पनि जन्मको कारण हुने उपायास (मानसिक पीडा) र दौर्मनस्य (मानसिक बेचैनी)ले मानिसको मन शान्ति र स्थिर नभएर दुःखको भुमरीमा परिरहेको हुन्छ ।

अतः यस भौतिक संसारमा दुःखबाट मुक्त हुन बौद्ध सिद्धान्त प्रयोजन सिद्ध भएको कुरो संसारका महा विद्वान्हरूले मानेका छन् । आइन्स्टाइनको भनाइ अनुसार “धर्म विनाको विज्ञान लंगडो हुन्छ र विज्ञान विनाको धर्म अन्धो हुन्छ ।” अतः धर्मलाई सिद्धान्ततः मानव मुक्तिको पथगामिनी यन्त्र मान्ने हो भने बुद्धको प्रतीत्यसमुत्पादवादले नै अगुवाइ गर्छ भन्नुमा कुनै अत्युक्ति हुनेछैन । विज्ञानको कारण र प्रभाव सिद्धान्तसँग समाहितहुने र यसवादमा जनताको मनस्वित्त स्थिर राख्न बुद्धले बताएका उपायहरूमध्ये अष्टांगिकमार्ग हुन् । अष्टांगिकमार्गको अभ्यासले जिउँदो छँदै क्लेश मुक्त हुन सकिन्छ । क्लेश मुक्त भएपछि परिनिर्वाणको लागि बाटो खुल्छ भनिए अनुसार क्लेश मुक्त हुने अभ्यासका मानिसहरूलाई अर्हत् भनिन्छ र अर्हत्सम्म भंसकेका-

लाई कुनै कितिमको स्वप्न दिवास्वप्न एवं सपना विपनाको क्रिया प्रतिक्रिया पनि हुँदैन । अतः उनलाई दुःखको आभास पनि हुँदैन ।

उक्त प्रतीत्यका बान्हवटा क्रमहरू (Cyclic Order) मध्ये जुनसुकै एक तत्वको कमो भएतापनि मानिसको दुःखनिरोधमा बाधा पर्न सकिन्छ । त्यसैले सिद्धान्ततः “भावना” द्वारा आफू वृद्ध हुनु नै उपायको सफलता मानिएको छ । बुद्धदर्शनका तीन लक्षणहरू अनित्य, दुःख र अनात्म बुझ्नेले वृद्धताको सम्यक्भावना राख्छ । बौद्धधर्मको अथवा बौद्धसिद्धान्तको मूल आधार प्रतीत्य समुत्पादमा जाति (जन्म) को कारणले हुने दुःखहरू, निवरण (निर्वाणका बाधाहरू) र दश क्लेशहरूबाट विमुक्ति हुन सकेमा मात्र बौद्धत्वको उद्देश्य सफल हुने देखिन्छ । त्यसकारण, आफू बौद्ध हुँ भन्ने चेतना भएका मानिसले सधैं सधैं बौद्धचरित्र प्रतिपादन गर्न शोक, दुःख परिदेव (विलाप) दौर्मनस्य र उपायासबाट पर पर रहने उपायहरू सोच्नु अत्यावश्यक छ । अनि मात्र मानिसले जीवनको गन्तव्य पहिल्याउन सकिने छ ।

सबैभन्दा कोमल, सबैभन्दा उचित प्रसन्नता यो हो कि हामी अरूका प्रसन्नताहरूमा वृद्धि गरौं ।

—ब्रूयर

कृतज्ञता साक्षात् स्वर्ग हो ।

—ब्लैक

सूर्यका किरणहरूलाई र सत्यलाई कुनै बाहिरी स्पर्शद्वारा बिगार्नु असम्भव छ ।

—मीनेण्डर

श्रीलंकामा बुद्धधर्म : एक परिचय

- भिक्षु मैत्री

“श्री लंका” नाम सुन्नासाथ हामी एक छिन रामायण सम्बन्धन पुगछौं कारण रामायणमा यो देशको उल्लेख भएको पाउँछौं । राम, लक्ष्मण र सीता १४ वर्षसम्मको बनवास बिताइरहँदा श्रीलंकाधिपति रावणले सीतालाई हरेर श्रीलंका पुऱ्याए । पछि रामले हनुमानको सहयोग लिई सीतालाई फिर्ता ल्याए । त्यो बेला हनुमानले जलाएको स्थान भनी श्रीलंकाको पहाडीक्षेत्र नुवरएलिय स्थित सीताएलिय छुट्याइएको छ । साथै त्यहाँ एउटा सीताको मन्दिर र एउटा बगँचा छ जसलाई अशोकवाटिका भन्ने चलन छ । अहिले यसलाई ‘ह्वगल गार्डेन’ भन्ने गर्दछ ।

बौद्धग्रन्थमा विशेष गरेर श्रीलंकाका वंशावली, महावंश, दीपवंश र विनय अट्टकथा समन्त पासादिकामा भगवान् गौतम बुद्ध तीन पटकसम्म श्रीलंका जानुभएको कुरा उल्लेख भएको छ ।

बुद्धत्व प्राप्त गरी नवौं महीनामा भगवान् बुद्ध पहिलोचोटि लंकामा यक्षहरूलाई दमन गर्न एकलं जानुभयो । त्यो बेला वहाँले श्रीलंकामा भविष्यमा आफ्नो बुद्धशासन चिरस्थायी हुने कुरा देखेर यक्षहरू सबैलाई

‘गिरी’ भन्ने द्वीपमा भगाएर पठाउनुभयो । त्यसपछि त्यहाँ भेला भएका देवताहरूलाई वहाँले धर्मोपदेश गर्नुभयो । त्यहाँ समन्तकूट पर्वतका अधिगृहीत देवता महासुमन पनि थिए । धर्म सुनी प्रभावित भएका उनले बुद्धसँग पूजागरी राख्नको लागि भनी केही चीज मागे । बुद्धले आफ्नो शिर छामी एक मुठ केश दिनुभयो । सुनको भाँडामा थापेर लिएका ती केश एउटा ठूलो चैत्य बनाई त्यसभित्र राखी त्यसको पूजा गर्न थाप जुन चैत्यलाई अहिले ‘महियंगन चैत्य’ भन्ने चलन छ ।

भगवान् बुद्ध बोधिलाभवपछि पाँचौं वर्षमा श्रीलंकाको उत्तारी क्षेत्रमा रहेको नागद्वीपमा महोदर र चूलोदर नामका बुइजना मामा र भान्जा नागराजाहरू बीच रःनजडिएको एउटा सिंहासनको विषयमा अनुकम्पा राखी नागद्वीपमा आउनुभएको थियो । उनीहरूको युद्ध शान्त गरिसक्नु भएपछि आफ्ना भानिज महोदरलाई सहयोग गर्न भनी आइरहेका केलनीका नागराजा मणि अविद्यतले अति प्रसन्न भई आफ्नो प्रदेश केलनीमा पाल्नु हुन वहाँसँग अनुरोध गरे । अनुरोध स्वीकार गर्नु भएका गौतम बुद्धले नागद्वीपमा पाल्नुभै तीन वर्षपछि भिक्षु

अशोकाराममा आग्रहमात् अमोगत्पुत्ततिस्स अर्हत् महा-
स्थविरको नेतृत्वमा तेभ्रो धर्मसंगायना भएको थियो
जसको दायकत्व (प्रबन्धक) सम्राट् अशोक थिए । त्यस
धर्मसंगायनाको परिणाम अनुसार श्रीलंकामा धर्मप्रचार
गर्न भनी सम्राट् अशोकका आफना सुपुत्र महेन्द्र अर्हत्
महास्थविर प्रमुख इन्द्रिय, उत्तिय, सम्बल र भद्रसाल
४ जना भिक्षुहरू एकजना श्रामणेर सुअन र भण्डुक
नाउँ गरेका उपासकलाई पठाइदिए ।

“पूजावल्लीय” ग्रन्थमा यस बारेमा निम्नप्रकार
उल्लेख भएको छ—

बुद्धपरिनिर्वाणपछि मोह अन्धकारले छोपिराखेको
श्रीलंकाद्वीपमा सद्वर्त्म सूर्यरश्मि फिँजाउन आफ्नो गुरुको
वचनलाई शिरोपर गरी महेन्द्र महास्थविर, उत्तिय महा-
स्थविर, सम्बल महास्थविर, भद्रसाल महास्थविरका
साथमा आफू समेत पूजना महास्थविरहरू बहिनी
संधमित्राका ७ वर्षीय सुपुत्र सुमन श्रामणेर, अनागादी
भै सकेका भिक्षु हुन् मन गरिराखेका आफना माहिली
बहिनीका सुपुत्र भण्डुक उपासक समेत आफना पिताको
सन्देश लिएर आकाश मार्गबाट श्रीलंका प्रस्थान भएर
भगवान् गौतम परिनिर्वाण भै २३७ वर्षपछि सम्राट्
धर्माशोक राजा बनी १८ वर्षपछि राजा देवानंभियतिस्स-
को पहिलो साल जेठ पूर्णिमाका दिन मिहिनेतले नाउँको
बगंचामा झर्नु भयो । (पूजावली ७६२-७६ वेज) (३३
अध्याय)

धर्मदूत सेवामा जाँदा कुन प्रकारले जानुपर्छ भन्ने
कुरा यहाँ छल्लंङ्ग देखाइएको छ । भिक्षुहरू नभएको
ठाउँमा उपसम्पन्न भिक्षुहरू कम्तीमा पूजना जानाले
उपसम्पदा विनयकर्म रोकिंदैन । विनयानुसार भोजन
कृत्य स्वीकार गराउन र सेवा गर्ने एकजना श्रामणेर

र एकजना उपासक लगेको बुझिन्छ ।

महेन्द्र महास्थविर श्रीलंकामा पुग्नुहुँदा श्रीलंकाका
राजा देवानंभियतिस्स थिए । सबन्दा पहिलो श्रीलंकाका
उपासक उनी नै थिए । प्रथम उपासिका अनुलादेवी
थिइन् । श्रीलंकामा बुद्धधर्म स्थापना गरिसकेपछि अरिष्ट-
कुमार सहित ५५ जना भिक्षु बने । त्यसपछि भिक्षुणी
शासन स्थापना गर्न राजा देवानंभियतिस्सको आग्रह
अनुसार बहिनी संधमित्रा अर्हत् महास्थविरनी बोधिबृक्ष-
को दक्षिण शाखा तथा सर्वज्ञधातु सहित श्रीलंका पुगिन्
र भिक्षुणी शासन स्थापना गरिन् ।

त्यसपछि बु. सं. ५०० मा चतुर्थ संगायना श्रीलंका-
मा राजा वलगम्बाको पालामा राजाकै दायकत्वमा
भएको थियो । उक्त राजाले बुद्धधर्मको भविष्य राम्रो
राख्न बुद्धकालदेखि कण्ठस्थ गी ल्याएको त्रिपिटक
लिपिबद्ध गराए । त्यो कार्य मातले प्रदेशको आलोक
विहारमा ५०० जना भिक्षुहरू मिली गरेका थिए ।
यदि त्यसवेला त्रिपिटक लिपिबद्ध नगरिदिएको भए
आज बुद्धधर्म बुझ्न पढ्न कति कठिन हुने थियो होला ।

पाँचौं शदीमा बुद्धघोष आचार्यले श्रीलंकाकै गैकन
तिहली भाषामा रहेको त्रिपिटक तथा अट्टकथा पालिमा
अनुवाद गरे । यसप्रकार पालि तथा बौद्धसाहित्यको
बिकास श्रीलंकाबाट शुरुभयो ।

श्रीलंकामा बुद्धधर्म रहनुजेल श्री लंकाको राष्ट्रिय
शक्ति अस्तव्यस्त पार्न नसक्ने भएकोले पोर्चुगीजहरूले
भिक्षुहरूलाई मारेर धर्मग्रन्थ जलाए । पुनः वर्मा र थाइ-
ल्याण्डबाट भिक्षुहरू ल्याई उपसम्पन्न बुद्धधर्मको जग
बलियो पारे । कीर्तिश्री राजासिंहले शैव भएर बुद्धधर्म
उत्थान गर्न सत्रौं शताब्दीमा महत् गरे । इसाईहरूको
स्कूलमा अध्ययन गरेका श्रामणेर गुणानन्दले वादविवाद

गरी इसाई पादरीहरूलाई पराजित गरेर भिगेटुवत्ते गुणानन्द भिक्षुले ब्रिटिश झण्डा कुल्ची सिंहली झण्डा माथि राखिदिए ।

आज बौद्धजीवनपद्धति भन्ने श्रीलंकाको जीवन पद्धति, बौद्धकला संस्कृति इतिहास नै श्रीलंकाको सम्पत्ति हुन पुगेको छ ।

श्रीलंकामा आज बच्चादेखिनै बौद्धमन्दिर बिहारमा पठाई प्राथमिक शिक्षा दिने गर्दछन् । सर्वप्रथम भिक्षु-हरूबाट नै पढाइको शुरुवात हुन्छ । त्यहाँ जुनसुकै कार्य-को प्रारम्भमा पनि भिक्षुहरू नै चाहिन्छ ।

बौद्धजीवन पद्धति भएकोले सिंहलीहरूमा शिक्षा र स्वास्थ्यक्षेत्र निशुल्क छन् । श्रीलंकामा रगत दान आँखादान, आफ्नो शरीर पर्यन्त दान गर्नेहरू प्रशस्त मात्रामा पाइन्छन् ।

श्रीलंकाले धेरैजसो देशहरूमा हप्तामा दुई दुइवटा आँखाहरू पठाइराखेका छन् । नेपालमा पनि प्रत्येक हप्ता दुइवटा आँखा आँखाअस्पतालमा पठाउने गरि-राखेका छन् ।

यसको अतिरिक्त श्रीलंकाको जनजीवन, आर्थिक, राजनैतिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्रमा भिक्षुहरूको ठूलो हात छ । त्यसकारण श्रीलंकामा बुद्धधर्मको इतिहासमा

आफ्नै किसिमको विशेषता छ ।

नेपालको श्रीलंकासँग पुरानो सम्बन्ध कायम भएको छ । आज भएको एउटा कुराले नेपालीको श्रीलंकासँग घनिष्ठता बढेको छ । नेपालमा थाइल्याण्ड र बर्माका राजदूतावास त पहिलेदेखि नै थिए भने बौद्धदेश श्रीलंकाको राजदूतावास थिएन । आपसमा अत्यावश्यक VISA लिन ब्रिटिश राजदूतावास घाउनुपर्थ्यो ।

सन् १९८४ मा यस पत्तिका लेखकको नेतृत्वमा नेपाल श्रीलंका बौद्धपरिषद्को एक टोली श्रीलंका भ्रमणमा जाँदा श्रीलंकाका सम्माननीय प्रधानमन्त्री रणसिंह प्रेमदासासँग भेटो कुराकानी गर्दा नेपालमा राजदूत नभए-पनि महाबाणिज्यदूतको नियुक्ति हुनुपर्ने कुरामा चर्चा चल्थो र बाणिज्यदूत नियुक्त गर्ने विषयमा आफूले राष्ट्र-पतिसँग कुरा गर्ने प्रोत्साहन दिनुभयो । त्यसको फलस्वरूप हालसालै कर्ण शाक्यलाई नेपालका लागि श्रीलंकाका अर्वातनिक महाबाणिज्यदूत नियुक्त गरिएको छ । श्री शाक्यको जन्म ई. १९४३ मार्च ३० मा काठमाडौंमा भएको थियो र काठमाडौंमा B.sc सम्म अध्ययन गरी देहरादून भारतबाट वहलै post Graduate Diploma in Forestry उपाधि प्राप्त गर्नु भएको छ ।

“भगवान् बुद्धको शान्तिको उपदेश हामी नेपालीले कामले देखाउनुपरेको छ । मुखले शान्ति भन्ने त धेरै नै देखापर्दछन् । हामी पनि त्यस्तै भयौं भने उनीहरू सरह हाम्रो थाप्लोमाथि पनि दुःख आइपर्नेछन् । बुद्ध भगवान्को अर्ति आजको घडिमा निकै नै खाँचो छ ।”

—जुननाथ पण्डित

शान्ति

—अमृतमान शाक्य

१९८६ जनवरीको मध्यरातमा
शान्तिले आंग तन्कायो,
हिउँका थोपा थोपाले
भरिभराउ छ जनवरी
शान्तिले बास बस्न आघो त्यहाँ ।
एशिया यूरोप अनि विश्वभरि नै
शान्ति शान्ति, शान्तिकै वर्ष मनायो ।
उडे जोडा जोडा सेता परेवा
भाग्यमानी छ आकाशमा उड्न पाए

विज्ञान हाँसेको छ उन्नतिमा
बमका गोलामा सास फेर्दै
शान्तिका लागि ठूलठूला सम्मेलन भए
खुशिले विभोर भई मानिस
रानीपोखरीहरूमा बिलीन भए ।
आज एक बुद्ध होइन
हजार बुद्ध छ,
शान्तिको नारामा आकाश गुञ्जिंदो छ,
तर शाक्यमुनि बुद्ध कहाँ छ ?
दाहले हो कि लुम्बिनीमा बनेको
पोखरीमा शीतलता लिंदै
ध्यानमग्न छ ।

जिमि पूज्य मां/अजि चन्द्रलक्ष्मी उपासिकाया

अन्तिम संस्कारय्

बिज्याःपिं श्रद्धेय सकल भन्तेपिं व
मान्य अनगारिका अध्यापित
वन्दना व नमस्कार यासे

अन्तिम संस्कारय् बिज्याःपिं काःपिं

जिमि मां/अजिया सकल धर्मपासापिं, धर्मया मैत्रीसम्बन्धुपिं उपासक उपासिका
गुथियारपिं, त्वाःबहाःयापिं अले स्वबन्धुपिं
दुनुगलंनिसें कृतज्ञता ज्ञापन याना ।

म्ह्याय्पिं—
पद्मतारा
आर्यतारा

भौ— रत्नतारा, छय्पिं— विश्वकिरण, चन्द्रतारा, सूर्यतारा, किरणतारा
” चम्पा, छय्पिं— रत्नकिरण, कमलतारा, सप्तकिरण, उत्तमतारा

काय्
मणित्तर वज्राचार्य
थँहिति, येँ

घस्तो पनि हुँदोरहेछ शान्तिको बाटो

(सत्यघटना)

असन्तुलित मनस्थिति

एउटा महत्वाकांक्षी र सन्तोषी दुइजना साथीमा मित्रता भएछ । यो काठमाडौंमा भएको घटना हो । महत्वाकांक्षी साथीको मनमा असन्तोषका धेरै लहरहरू फँलिराखेका थिए । ऊ सानोतिनो कुरामा रिसाउने र स्वास्नीसँग पनि झर्कने र गाली गर्ने गर्थ्यो । आफ्नो इच्छा अनुसारको काममा सघाउन सक्ने साथीको ऊ आवश्यक ठान्दथ्यो । त्यस्ता साथीमा ऊ माया पनि गर्थ्यो तर असन्तुलित मनले गर्दा ऊ साथीसँग पनि झर्कन्थ्यो । साथीलाई यो कुराको भान नहोस् भनी ऊ स्वास्नीलाई गाली गर्थ्यो । स्वास्नी आज्ञाकारिणी थिई तापनि लोभनेको छिन छिनको असन्तुलित व्यवहारमा उनी दिक्क मान्थो ।

एकदिन दुबैजना साथीहरू साथै बसी खाना खान बसेका थिए । भन्नासाथ थपथाप गर्ने बस्तु आइपुगेन र उनको मनले भने जस्तो व्यञ्जन नभएको र भएका व्यञ्जन पनि थोरै जस्तो भएर स्वास्नीसँग मुसुरिएर व्यवहार गर्न थाल्यो । सेवा पुऱ्याउँदा पुऱ्याउँदै पनि रिसाउने लोभनेप्रति प्रतिवादको लागि स्वास्नी पनि बादलले भरिएको आकाश झैं दुस्स परेको मुख लिएर बसिन् । असन्तुलित मन झन असन्तुलित भयो । सन्तोषी साथी सन्तोष मान्दै खाइराखेको थियो । उसको लागि

व्यञ्जन परिकार भए पनि ठिकै थियो नभएपनि ठिकै थियो । साथीका दम्पतीबीच भएको कुरालाई सामान्य ठानी ऊ हाँसी खानामा सन्तोष व्यक्त गरिरहेको थियो । असन्तुलित मनलाई त्यो साथी मुसु मुसु हाँसेको र “भंगो खाना ठीकै छ” भनेको पनि व्यङ्ग जस्तो लाग्यो । आफूले भनेको व्यञ्जन ल्याएन भन्ने निहुँले स्वास्नीलाई रिस पोखे जस्तो गरेर, “यही होइन त तिम्रो खाना, लौ खा, लौ खा” भन्दै आफ्नो थालको मीठा परिकार धमा-धम खाना खाइरहेको साथीको थालमा थपिदियो र आफूले पनि खान शुरु गर्‍यो । साथीलाई देखेर स्वास्नी चाहिँ ज्यादै लजाइन् । साथीको लागि त्यो ठूलो अन्यायको कुरा थियो तर सच्चा मित्रता र सन्तोषको कारण उनले साथीलाई केही भनेनन् र खाना खाइने रह्यो । थपिदिएको कुरा पनि सबै खायो । असन्तुलित मन खराब मात्र हुँदैन, बराबर पश्चात्ताप गर्छ । त्यस्तै उसले आफ्नो व्यवहारमा साथीले नमज्जा मान्यो कि भनेर मीठो मीठो कुरा गर्न लाग्यो साथी तर सन्तोषी मात्र भएको हुँदा कुनै प्रतिक्रिया जनाएन । ऊ मन मित्रता चाहन्थ्यो । उसको मित्रतामा काम आउने र नआउने साथी बराबर हुन्थ्यो । उसले आफूलाई नमज्जा भएको आभाससम्म पनि प्रकट हुन दिएन । स्थिति शान्त भयो । मित्रता यथावत् रह्यो ।

विजया दशमीको

पुनीत उपलक्ष्यमा

दुर्गा भवानीले

हामी सबैको कल्याण गरून्

२०४३

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

टंगाल

आनन्दकुटी विहारगुठी

आनन्दकुटी विहार

स्वयम्भू, काठमाडौं

१. सदस्यहरू समक्ष लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन

हामीले यसैसाथ संलग्न आनन्दकुटी विहार गुठी स्वयम्भू काठमाडौंको २०४३ आषाढ मसान्तको कोषको स्थिति र २०४२ आश्विन ३० देखि २०४३ आषाढ १९ सम्मको आम्दानी खर्चको विवरण लेखापरीक्षण गरेका छौं। हामीलाई प्राप्त भएका सूचना तथा स्पष्टीकरणको आधारमा हामी राय व्यक्त गर्दछौं कि निम्न लिखित टिप्पणीहरू समेत अध्ययन गर्दा संलग्न आर्थिक विवरणले गुठीको २०४३ आषाढ मसान्तको वित्तीय स्थितिको र उक्त मितिमा समाप्त अवधिको कारोवारको नतिजाको यथार्थ चित्रण गर्दछ।

टिप्पणी- आर्थिक वर्ष २०३६।३७, २०३७।३८, र १०३८।३९ को लेखापरीक्षण सम्पन्न भएको छैन।

काठमाडौं,

२०४३ आश्विन ५

२०४३ आषाढ मसान्तको कोषको स्थिति र
२०४२ आश्विन ३० देखि २०४३ आषाढ मसान्तको

आम्दानी खर्चको विवरण

यस अवधिको आम्दानी	रु.	रकम रु.
चन्दा दानपात्र	२,१७,४६६।००	
व्याज आम्दानी	८०,६९४।८९	
आनन्दभूमि आजीवन ग्राहकशुल्क	३,८००।००	
पुस्तकबिक्री	६,७७६।९०	
विविध आम्दानी	५१०।००	३,०६,७८८।६९
यस अवधिको खर्च-		
आनन्दभूमिलाई अनुदान	१६,५५४।००	
आनन्दभूमि		(१७)

यस अवधिको बचत-टिप्पणी-२	(१,१०६।६१)	
आनन्दभूमि सम्बन्धी खूद खर्च	१५,४४४।३६	
बिहार अनुदान	१,३००।००	
धर्म प्रचार	४,७५।००	
ग्रन्थ प्रकाशन-टिप्पणी-३	४७,६११।५०	
संस्थापन खर्च-टिप्पणी-४	१३,८६५।०८	(८७,६७०।६७)
यस अवधिको बचत-		२,२१,५१८।६४
नगद र बैंक मौज्जात-टिप्पणी-५		
२०४२।६।३० मा		८,४७,३०७।३५
२०४३।३।३२ मा		१०,६८,८२६।२६
अक्षयकोष-		
अनुदान, चन्दा, दानपात्र	७,८०,३४४।१०	
गुठीको आजीवन सदस्यताशुल्क	१४,२२८।००	
"आनन्दभूमि"को आजीवन ग्राहकशुल्क	४८,७००।००	८,४३,२७२।१०
साधारण जगेडा-		२२५,५५४।१६
गुठीको कोष- २०४३।३।३२ मा		रु.१०,६८,८२६।२६

३. २०४३ आषाढ मसान्तमा समाप्त अवधिको लेखासम्बन्धी टिप्पणीहरू

टिप्पणी १ लेखानीति-

- (१) आनन्दकुटी गुठीको प्रबन्धपत्रको दफा ६ (३) को अभिप्राय अनुसार गुठीलाई प्राप्त भएको अनुदान चन्दा आदि अक्षय राखिकन त्यस रकमको लगानीबाट आजित व्याज, मुनाफा वा आयस्ताबाट मात्र गुठीको खर्च व्यहोर्न सकिने भएको हुँदा आजीवन सदस्यताशुल्क, आनन्दभूमिको आजीवनग्राहकशुल्क तथा चन्दा-दानपात्रबाट प्राप्त रकमलाई अक्षयकोषमा जम्मा गरिएको छ । लगानीबाट आजित लाभमात्र गुठीको उद्देश्य अनुरूप कार्य सञ्चालनमा प्रयोग गरी बचत हुन आएको रकम साधारण जगेडा कोषमा संकलन गरिएको छ र यस कोषको रकम कार्यकारिणी समितिको निर्णयानुसार खर्च गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ ।
- (२) ग्रन्थ तथा पुस्तिकाहरू प्रकाशनमा खर्चहरू भुक्तानीको आधारमा नै खर्च लेख्ने तथा बिक्री वितरणबाट आजित रकम प्राप्तिको आधारमा आम्दानी लेख्ने गरिएको छ ।
- (३) फर्निचर सामानहरू खरीद भएको वर्षमा नै खर्च लेख्ने गरिएको छ ।
- (४) गुठीको आर्थिकवर्ष घटस्थापनामा समाप्त गर्ने गरिएकोमा यस वर्षदेखि आषाढ मसान्तमा समाप्त गर्ने

गरिएको छ र आनन्दभूमि पत्रिकाको हिसाब समेत संलग्न गरी आनन्दकुटीबिहारगुठीको एकमुष्ट बाषिक लेखा विवरण तयार गरिएको छ ।

४. २०४३ आषाढ मसान्तमा समाप्त अवधिको लेखासम्बन्धी टिप्पणीहरू

टिप्पणी-२ आनन्दभूमि पत्रिका-

२०४२ आश्विन ३० देखि २०४३ आषाढ मसान्तसम्मको

आम्दानी खर्चको विवरण

यस अवधिको आम्दानी	रु.	रकम रु.
गुठीबाट अनुदान	१६,५५४।००	
चन्दा- अनुदान	२,५४१।७५	
साधारण ग्राहकशुल्क	६,३३५।००	
बिज्ञापन आम्दानी	११,५२७।५०	
व्याज आम्दानी	४,२१७।३६	
पत्रिका बिक्री	२३५।००	४४,४१२।६१
यस अवधिको खर्च-		
'आनन्दभूमि' छपाई	३४,८०८।००	
हुलाक र सवारी खर्च	१,५७५।००	
मसलन्द छपाई	३,२२०।००	
पात्रो छपाई	१,०००-००	
पारिश्रमिक	६००।००	
विविध खर्च	१००।००	(४३,३०३।००)
यस अवधिको बचत		रु. १,१०९।६१

यस अवधि भरि आठवटा पत्रिका प्रकाशित भएका छन् । पत्रिकामा बिज्ञापन छाप्ने बापत रु. ३,२२०।- उठ्न बाकी रहेको छ । पत्रिकाको आजीवनग्राहकशुल्क बापत प्राप्त रकम गुठीको मुद्दती निक्षेपमा लगानी गर्ने गरेको छ र यो निक्षेपमा आजित व्याज रकम पत्रिकालाई अनुदान स्वरूप जाने गरेको छ । यसको अतिरिक्त पत्रिकालाई गुठीबाट यस अवधिमा रु. १६,५५४।- अनुदान गएको छ । रु. एक लाखको मुद्दतीमा व्याज पत्रिकालाई अनुदान दिने कार्यकारिणी समितिको निर्णय अनुसार यो रकम रु. ६,४२६ ले बढी छ ।

५. २०४३ आषाढ मसान्तमा समाप्त अवधिको लेखा सम्बन्धी टिप्पणीहरू

टिप्पणी-३ प्रकाशन-

गतवर्ष प्रकाशित ग्रन्थहरूको भुक्तानी बाकी मध्ये रु. १६,६४८।- यस अवधिमा भुक्तान भएको छ र गतवर्ष प्रकाशनकार्य प्रगतिमा देखाइएका ग्रन्थहरूमध्ये-

धम्मपद कथा भाग ३

१,००० प्रति

बुद्धकालीन परीव्राजक भाग ३

१,००० प्रति

यस अवधिमा प्रकाशित भएका छन् जसमा रु. १६,०३३।५० यस अवधिमा भुक्तानी गरिएको छ र यस अवधिमा आर्थिक प्रतिवेदन, संस्थापक परिचय र पत्रिका प्रकाशन बापत रु. १,८०० भुक्तानी गरिएको छ ।

यस अवधिमा निम्नग्रन्थहरू प्रकाशनकार्य प्रगतिमा रहेको छ—

(१) बुद्धकालीन परीव्राजक भाग ३

(२) यशोधरा

(३) शब्द संग्रह

यी ग्रन्थहरू प्रकाशनार्थ रु. १०,०३०।— भुक्तानी भइसकेको छ ।

२०४३ आषाढ मसान्तमा रु. २,२६,३६०।— बराबरको बिक्रीमूल्यमा विभिन्न ३५ प्रकारका पुस्तकहरूको मौज्जात बाकी रहेको छ र पुस्तक बिक्रीबाट कुनै रकम असुल गर्नु बाकी छैन ।

टिप्पणी—४ संस्थापन खर्च—

डाक, तार, टेलिफोन

रकम रु.

२,५८१।६३

स्वास्थ्य उपचार

२,०८३।००

पारिश्रमिक

१,७५०।००

अतिथि सत्कार

३१८।००

मर्मत तथा अफिस सामान

५,१२५।६०

मसलन्द

१,०१७।२५

सवारी खर्च

६७६।००

जम्मा —

रु. १३,८६५।०८

६. २०४३ आषाढ मसान्तमा समाप्त अवधिको लेखासम्बन्धी टिप्पणीहरू
टिप्पणी—५ बैंक र नगद मौज्जात—

	२०४३।३।३१ मा	२०४२।६।३०
	रु.	रु.
बैंकसँग मुद्दती हिसाबमा— गुठीको	१०,११,३२८।८८	७,८०,३२८।८८
— पत्रिकाको	४१,१००।००	४१,१००।००
बैंकसँग बचत हिसाबमा— गुठीको	१३,०६४।६६	२३३०२।१३
— पत्रिकाको	३,००२।७५	१,३०३।१४
तहबिलमा	—	१,१८३।२०
— पत्रिका	३००।००	६०।००
	रु. १०,६८,८२६।२९	८,४७,३०७।३५

द. भिक्षु अश्वघोष

द. भिक्षु मैत्री

हाम्रो संलग्न प्रतिवेदन अनुसार

अध्यक्ष

सदस्य—सचिव

कै. बी. चित्रकार एण्ड कंपनी

चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स

फ़खु प्रकाश समाधि गुण (PHRAKRU PRAKASSAMADIKUN)

—भिक्षु सुदर्शन

लुमेसे लुमेसे वईपि थाइलैण्डया भन्तेपि मध्यय
फ़ाखु प्रकाशमाधिखुं नं छम्ह खः ।

म्हधिकलं जि सिबय् चौथी रंसि नं अण्वः । अण्वं
भुलि लिमलाः, गुबलें गुगु अञ्चलय्, गुबलें गुगु अञ्चलय् ।
थाइलैण्डया रेडियो प्रसारणय् व अञ्चल अञ्चलय् समा-
धिया व्याख्याय् वस्पोल व्यस्त ।

नेपालय् नोदेति न्ह्यवः बिज्याःगु । बांलाक कुतः
खानाः नेपाःगाः क्येपि मदयाच्वंगुथे, जि नापलात ।
लिते चाःहिला, अथवा चाहीका । देगः, मन्दिर व लाय्कू
स्वय् मास्तिमवः बिहार व शाक्यमुनि बुद्ध अले दकलय्
सकलय् तजाःगु च्वापुगु स्वयाः हे वस्पोल संतुष्ट ।

नेपाल बिज्याय् घयाबिज्यात, “छ छकः थाइ-
लैण्ड वा ।”

तर बनेगु गथे ? नेपालय् सुरक्षा कानून बन्दीगृह्य
चवने धुंक्म्ह जुइवं हाकु सफुती नां जाःम्ह जुइगु । व
नां हतपतं हुया छ्वइगु हे मखु । कुक्कु, थकाय् मफुगु
सत्ताया जनशक्ति हुइगु कुतः हे नं याइगु मखु । थःगु
सांभासं रेडियो नेपालं समाचार प्रसारण लिकाःगु बिरो-
धय् सः तयागु । तर थ्व हे “साम्प्रदायिक भावना न्यंकाः
बांमलाःगु वातावरण ह्यगु मसिंकुतः याःम्ह” घयागु
अभियोग ज्वन । जेष्ठ ३१, २०२२ नितें खुला व खुन्ह

नेखुइ पाजुपिथाय् चवनावयागुलि पासपोर्टं काय् हे
मफयाच्वंगु । उकि गनं वनेगु हे गथे ?

दि अर्थे वन । तसकं चवन्ह्यानावं वनाच्वंगु विश्वं
नेपाः च्यादेया दुने चय्दे ल्यूने लाकाबिल । च्यादेति
लिपा बल्ल पासपोर्टं ज्वनाः आनन्दकुटी विद्यापीठयागु
थःगु सञ्चित पारिश्रमिक २८००१- (U. S. 189)
ध्येबां ये-बेकक-ये यागु थाइ इन्टर नेशनलया टिकट
ज्वनाः बेकक वनाबलय् थ्व जि बांलाक चाल ।

छम्ह, वाट महाघातय् वना । वस्पोल भन्तेनाप
लात । वस्पोल तसकं लय्ताल । जि अन हे निन्हुति
चवना ।

मनूत वइ, चीचीधंगु लकेट काइ । भन्तेनं छुं वना
बिज्यानाः व लकेट बियाबिज्याइ । अर्द्धां व क्वखाइ ।
सलंसः दां तकं बी । जितः मती वन, “थ्व गुजाःगु काल-
बिल अय् ।”

तर, लिपा घकाः थुल, थ्वहे ध्येबां सारनाय् छगू
बिहार निर्माण जुयाच्वन । अर्द्धालुपि बिहारया निर्माणय्
अर्द्धा तय्त, आरभा जुइगु जन्त्रथे लकेट काय्त हे वइगु
जुयाच्वन । थथे वईपि दिपाः मदिक घयाथे वयाच्वं ।
वस्पोलया लिमलाः । तर भया बिज्याइगु धाःसाघात्थे
हे भतिचा भतिचा हे जक । अन्तरवासक जक जुइबलय्

वस्पोलया प्वाय् छुं हे दुथें मच्चंक ललद्याः-ताः ताः, तगि तगि । बरां पीगः न्येग, तरकारि निकू स्वक्, च्या छगूकप, जलगानय् चाउ चाउ भतिचा अथवा भोजन प्यथ्ये खुप्ये, तरकारि भतिचा फल छगः कफि भोजन जू । थुलि म्हो नयाः थुलि अप्वः जुइपि आः तर्कं जि सुं मखं नि, सुं हे मखंनि ।

फ्राखु विपस्सनाय् च्वय्यापि संघ समनयात बीगु सम्मान खः । १० मई १९२७ स लोपथुी जन्म जुयाः १४ वंथा उमेरय् भ्रमण जूम्ह । उपसम्पन्न जीवन पीवं मयाक वस्पोलं हनाबिज्यात । पालि, अभिधर्म, दर्शन, बौद्धमनो-विज्ञान, ध्यान समाधिया गहन अध्ययनया इलय् थुलि नइम्हं गथे यात जुइ ? अथवा न्हावा अथे मखु ? जिगु मनय् न्ह्यसः सपना इवःथें माः हनावइ । बौद्ध विश्व विद्यालयया अध्यापन, अभिधर्म विद्यालयया निर्वेशन, संघसभायागु अध्ययन परिषद्द्या उपसंचालन, थाइ अधिराज्यभरया राजकीय संघ परीक्षाया सुपरीक्षण, बर्मा, काम्बोडिया, लाओसय् ध्यानकेन्द्र दय्कीथाय् प्रतिनिधित्व याय्त इनाजि हे गनं वइगु जुइ ? यःगु थजु वस्पोल पत्याः मजुइगु कथं जयाय् दुना बिज्याय्फु ।

वस्पोल ज्याय् जक मखु, संवेदनय् नं उलि हे दुं खनी । जि अथे च्वंचवनागु खनाः वस्पोलं न्यना बिज्यात, “छाय् छं छुं नं मद्याः ।”

“जि इण्डोनेशियाया बोरोबुदुर लुमंकाचवना ।”

“छाय् ?”

जिमिथाय् छगू विश्वास दु, “सिद्धार्थं छे” तोतेत यशोधरायात गर्भय् मात्र त्यफुत्राय् स्पर्श यानावंगु ”

“छे” तोताबिज्याःबलय् सिद्धार्थया राहुल दय् धुं कल ।”

“तर नेपालय् अनेक संस्कृत भाषाया सफू ल्वाक-छयाताः “ललितविस्तर” नामं पिहां वःगु सफुती थथे मडु । उकिं “बोरोबुदुर” य् म्हधुधंगु कथं लवहंपती दुगु

बुद्धजीवनीया मूर्तित स्वय् मास्ति वयाचवंगु, ” जि धया ।

“तःजिगु खं खः । मनया शंका प्रमाणं मदय्केगु धात्थें ववानुगु नं खं खः ।” थुलि धयाः वस्पोल सुं क चवनाबिज्यात । अले थाइभाषां खं ल्हानाबिज्यात, वस्पोलया शिष्यपिलिसे ।

जि माय् मथूसां भाव थूथें थूथें च्वं । देया नां काःगु, प्लेनया नां काःगुला थु हे थू । वस्पोल जुस्वक दनाः दुने कोयाय् बिज्यात । हानं पिहां बिज्याःगु छु खना जिगु ल्हाःतय् सच्चि सच्चि वंगु नोट छपं तयाजी हे धुं कल ।

वस्पोलं धयाबिज्यात, “इण्डोनेशिया हुं हे हुं । मनया शंका मदय्केमाः । थ्व खर्च गा हे गाइ ।”

जि जिल्ल जुया । पासपोर्टय् थाइलैण्ड छगू देश सिबय् मडु । शाही नेपाली राजदूतावासय् इन्द्रनारायण मानन्धरयात फोन याना । वय्कःयात जूगु खं ब्याक्क कना । वय्कलं पासपोर्टय् देशतय्गु नां तनाविल । जि जापान वनेगु तोताः इण्डोनेशिया वना । तर ई पाय्छि मजु । युनेस्कोया तत्वावधानय् संरक्षण जुयाचवंगु बोरो-बुदुर छचालं चाःहिलाः स्वय् मखं । बाचाः हे जक हिले खं ।

जि हानं थाइलैण्ड लिहाँवया । वस्पोल नाप मलाः । वस्पोलयात कने माःगु खं कने मफुत । कने धाधां हे कने मफुत । थौं वस्पोल हे थ्व संसारय् मबिज्याय् धुं कल । आः जि गथे यानाः कने ?

वस्पोलया श्रमया श्रद्धाया प्रतीक मृगदायवनय् महा-विहार दनि । गपाय्धंगु थ्व विहार ? छम्ह थाइ भिक्षु थुलि तःधंगु विहार गनं भारतय् मेथाय् दय्का तःगु मडु । न्येकूलि मयाक कोथा दुगु गपाय्धंगु धर्मशाला ! फ्र खु प्रकाश समाधि गुग अन धर्मशालाय् सजीव जुयाः बुत्तु बिज्यानाचवंगु दुथें ताः । जि गुबलें गुबलें सारनाथ वने ! अन हे चवने । भिक्षु शासनरश्मि महास्थविर नापलाइ, नापलाक्क पति गंसिम्ह, चीधीम्ह, मिखा धात्थें हे चीगःम्ह तर न्ह्याबलें मौन स्तुतुती समाधि रस न्ह्याःगु खनेदुम्ह वस्पोल खने दुथें ताइगु ।

बुद्धजीवनीया छुं खँ

—तीर्थलाल नःघःभनी

सिद्धार्थ गौतमया जीवनी प्यंगू खँयात मू थाय् बियातःगु दु । उकीमध्यय् बुराम्ह खनाः मन ववतुं म्ह धंगु खँयात कयाः बिचाः याय् ।

“छम्ह सिद्धार्थ गौतम रथय् चवनाः पिहांवन । बगौलय् चवनाः दे चाःहुल । रथ न्ह्याकूम्ह सारथि छन्दक जुल । कपिलवस्तु नगर चाःहूँबलय् लय् तुतामं च्यावःम्ह बुरा छम्ह खन । व बुरा खनाः राजकुमार अज्जाल । नापं सारथि छन्दकयाके न्यन, “व मनु सु ? छु जूम्ह ? गय् जूगु ?” युवराज गौतमया न्ह्यासः न्यनाः छन्दकं मंछि मंछि श्याय्यां “खः राजकुमार ! व छम्ह बुराम्ह खः । मनु जुयाः बंस वन धाय् व थये हे बुरा बुरी जुइ । लिसें बःमं मलाना वनिइ । अले श्यासि वनेत तुतामं नं च्छिमाली” धकाः लिसः बिल । छन्दकया लिसः न्यनाः राजकुमारया मन ववतुं काः छेय् लिहां वन हें ।

श्व खँय् राजकुमारं याःगु न्ह्यासःया नापनापं मेगु न्ह्यासः छगू नं न्ह्याःने बंवइ । छन्दकनाप राजकुमार छु बंसय् दे चाःहूँ वन ? मचाबलय् ला ? बःचा धिकः बलय् ला ? ल्याय्म्हबलय् ला ? नापं इहिपाः धुंकाःला ? गुबलय् खः ? श्व खँ छुं छने मडु ।

धुथाय्लाक बिचाः यानास्वयमाःगु खने दु । राजकुमार सिद्धार्थयागु न्ह्यासः पाय्छि धाय् बह मज्जु छाय्धाःसा मचाबलय् न्ह्याम्हेसियां न्ह्यागु नं सोकेगु

कुतः याइ । उकि बुराम्ह खनेवं “व सु?” धकाः न्यनिगु स्वाभाविक खः । हाकनं छन्दकं नं लिसः ताःहाकय्क बियाचवनेमाःगु मडु । मचा भासांतुं “छम्ह बाज्या का” धकाः धाःसां गाःगु खः छाय् धाःसा आःस्कं थजःगु चलन व्यवहारय् दनि । श्व न्हू वःगु मखु । पपम्परागत व संस्कारं वहाँ वयाचवंगु खः । मचा दया निदें दत धाय् व मामं थःमचायात परिवार जहान खलःत ह्यासीका बिइ । निनि, आजु, बी, कका, लाबाः व बाज्यापि वयनाबिइ । नापं धाय्गु नं स्यना बिइ । बीया ज्वरिपरियात थें—जिसा तःबाः ववजि जूसा दातिबाः, कका, चिरिबाः धाय्गु धकाः नं स्यनाबिइ । बीया नं थेंजिजक मखु बीया तें लाःपि व बी धाय् बहपित बाज्या धाय्गु धकाः नं स्यनिइ ।

अले मचातय्सं मचा बंस वने धुंक्पि, सें भुई धुंक्पि जुलकि याउंके बाज्या अजि धाय् धुंक्इ । उकि राजकुमार गौतम मचाबलय् चाहूँ वंगु मखु । नापं ‘व सु गय् जूगु व छु जूगु?’ धकाः न्यंगु नं मखु । हाकनं मचातय्सं थुकथे न्यनी नं मखु धयागु याउंके सोकेकु लिसें मचा—बलय् देवाः ह्यगु मखु धकाः तय्यंके सीदत ।

बःचा धिकःबलय् जूसा नं व खँ पाय्छि मज्जु, छाय् धाःसा उगु इलय् मचास्वभाव मदय् धुंक्ल । ल्याय्म्ह अवस्थां थिया ह्यधुंक्ल । ल्यासे ल्याय्म्ह बुरा बुरि

धयागु बांलाक म्हसीधुंकल । अजाःपि मचातय्सं जक सी मखु गुम्हसित मुलय् तयाः न्वाकामतल । खँ स्यना मतल । म्हसीका मतल । हाकनं उखँ थुखँ गनं मछ्वसे छयासं तयाः कुनातःह्य थजु । सुं छह्य हे नाप मलाकुसे सुं छह्य ह्यसीके मव्युसे तयाःतम्ह थजु लिसँ जंगलय् बांछ्या तःह्य वा त्वःफ्यूह्य मचा थँ थजु । अनंलि सुं जंगलि लहिनातःम्ह हे थजु । अजाःपिसं जक मचा, ल्याय्म्ह व बुरा धयागु ह्यसीमखु । अज्ज थजाःपि मस्तय्सं मनूभायतक नं ल्हाय्सं मखु ।

आःतक न क्षीसं खना हे च्वनागु डु । छेय् मामं न्वाकातःह्य मचा, छेजहानया मस्तनाप भेलय्पुनाः ब्रलंहा मवा गुलि छत्तु । गुलि चलाख । अथे हे मांबौ नं वास्ता मयासेतःपि व सुनानं कःघाः चीस्याः मदयाः बांछ्वया तःपिनापं मेपि मस्तनाप भेलय्पुनाः ब्रलने मखँपि मस्त उलि हे गुञ्जु । गोलय्ज्यः पाकः । सिद्धार्थ अथे मखु । मां मडुमां चिरिमांनापं दरबारिया नानि-मांपिसं यक्व न्वाकाः कतानातःगु डु । नापं बौ जुजु शुद्धो-दन दनि । वं नं कय्च्यानाचवंगु डु । थःगु लिपा राज्य याय् मानिह्य राज्याधिकारी जूगुलि गुञ्जु याना तय् मयः । गौतमं राज्यभाला क्वमताइ धकाः अबुह्य तसकं म्याः । उकिं गुलिफत उलि बुद्धिवन्त थजु, नीतिज्ञ थजु, थःगु लिपा जुजु जुयाः राज्य याय् थफु, दक्ष शाशक थजु धयागु शुद्धोदनया मनसुवा । अजाःम्ह राजकुमारयात मनूतय्गु अवस्थातक नं ह्यमसीका तल खइमखु । शुद्ध बुद्ध यानातल खइमखु । उकिं थ्व न्ह्यसः उमलाः धयागु सीदत ।

हाकनं सिद्धार्थ तार्जन थँ जंगलय् चवंह्य मखु, हया-कंयंकातःम मखु, हिममानव मखु लिसँ सदां छह्य हे जक

मनू खनाचवंह्य नं मखु । अथे छह्य "बुरा" खने वं व 'बुरा' धकाः ह्यमसीकुसे न्ह्यसः याकातय्गु त्वःथँ मचवं । उकिं थ्व न्ह्यसः याःगु खंमखु धयागु बांलाक सीडु ।

ल्यायह्य जुइकाः चाह्यू वंगु जूसा थ्व न्ह्यसः झन हे मत्वल छायाःसा ल्यायह्य जुइकाः नं बंस वंह्य छह्य मनू 'बुरा' धकाः म्हमस्यूह्य गजाःह्य राजकुमार जुइ । मचांनिसँ ल्यायह्यतक नं वहे बंसयापि जक खनाच्व-नला ? राजकुमारयात शिक्षाब्युपि विद्वान् पण्डितनापं गुरुपि नं ल्यायह्यत हे जक जुल ला ? दरबारय् गुरु पुरोहित, बंध हकिमत नं ल्यायह्यपि हे जक जुल ला । राजमहलय् बुराबारा, बुरिबारित धयापि द हे मडुगु ला । छु खः ? मेपि सुं हे मडुसां बौह्य जुजु शुद्धोदन छह्य ला डु । नापं छन्दक छह्य नं ला दत । लाःसा शुद्धोदनया मांह्य नं दय् फुनि । जुजु शुद्धोदन नय् त्वने म्यसुलाःगुलि ल्हनाः स्वयंजल । नापं तुतामं च्या जुइम्बाःक बःलाना च्वन । मय्सां बंसं ला बुरा हे जुल । थुलितक नं राज-कुमारं मथूगु अजू चायापुगु खँ मखुला ।

जुजु शुद्धोदनया ४० दँया बंस जुयाः नं सन्तान मदयाः नुगः मछि । सन्तानया निति मेह्य रानी व्याहा याय्गु मनसुवा यात । राजगुह दकसिबय् बुराह्य ब्राम्हणया साहृति कथं (पुत्राशोत्रत) सन्तान दइगु अपसं च्वन । उकीया पुण्यं धाय्ला फलं धाय् रानी मायादेवीया पाखें सिद्धार्थ गौतम दत । गौतमया बंस १० दँ थ्यंबलय् शुद्धोदन जूजुया बंस ७० दँ थ्यन । थ्व खँ राजकुमारं मथुगु खनाः अद्भूत चाः ।

मेगु खँ । उगु इलय् मन्त्री महामन्त्री भारदार तल्लाहकार धा पि फुक थोक्न्ह्य थँ खँ चं पिहां वयाकथं जुइपि मखु । हानि न्येपाः हवीपाः भोत पोथय् धुं कूपि जुइ । स्वस्वं वंगु जूपि ससं पोखत जुइ धुं कूपि, बुद्धि

छिप्य जुयाः घिसिमिसि घाय् धुं कूपि जुइ । अजाःपिहे
 पुथिय नायः, त्वाःया नाय, गांया नाय. व देशया नायःत
 जुयाचत्रनिइ । जुजु शुद्धोदनया राजसभाय् नं थजाःपि
 हे स्थस्यलाःपि, परिपवव जुइधुं कूपि बुराबारात हे यक्व
 वइ । थजाःगु राजसभाय् राजकुमार गुबलें ब्वति मकाःगु
 खंला ? राज सभासदत्तयत् गुबलें मख जुइला ? युवराज
 व राज्यया उत्तराधिकारी व सिंहासनाधिकारीया नातां
 ब्वति काय्कातःगु दुसा थ्व न्ह्यसः थाकात गु तसकं
 उमलाः ।

इहिपाः धुंकाः चाःह्लू वगु जूसां नं ज्ञन हे ह्याइ-
 पुगु खं जुल छायाःसा ल्याय्हाया बंसय् इहिपाः याःगु
 खः, मचाबलय् हे इहिपाः याःगु धात्थे मखु व नं जुजु
 शुद्धोदनया काय्या इहियाः, युवराजया इहिपाः । उकि
 गुलिफत उलि तःजिक याइगु हे जुल । गुलिखे विद्वान्
 पण्डितत ब्वन जुइ । गुलिखे जुजु राजकुमार ब्वन जुइ ।
 गुलिखे मन्त्री महामन्त्रीत ब्वन जुइ । गुलिगुलि साहु महा-
 जनत ब्वन जुइ । गुलिखे देशया नाय.त न ब्वन जुइ ।
 छु थुपि फुकं ल्याय्हात जक खंला ? फुक पत्थपत्थात
 जक जुइला ?

उकीसनं मिजं मिसा निरुह जक गनं देथाय् वनाः
 वं वयात वं वयात सिन्हः तिकाः इहिपाः धुन धकाः
 याइगु ई उगु मखु । थौंकरुह्य् थें अदालत- इहिपाः धकाः
 सुनां न मसीक सुतुक्क इहिपाः याइगु व्यःनं मखु । हाकनं
 जुजुया काय् जूगुलि राजकीय मान कथं याय् हे साल ।
 उकीसनं थःगु धर्म, संस्कृति थितिरिति, व्यवहार कथं नं
 याय्माल । अजाःबलय् गौतमया इहिपालं बुराबारात
 छह्य हे न्ह्यःने मतल खंला । वास्ता मयासे चतकक
 तोतल खंला । नापं सुयातं मब्वसे वांछवत जुइला ?
 लिसें धर्म संस्कृति कथं इहिपाः हे मयात खंला ? खंमखु
 धात्थे मखु । उकि थ्व न्ह्यसः पाय्छि जूमवल ।

मेगु खं सिद्धार्थ गौतमया कलाः गोपा यशोधरा

इहिपाः याय् धुर्वेलि थःगु रित्थिति संस्कृति कथं जिला-
 जं दु हे चाय्कल जुइ । उबलय् यशोधराया मां बौ बःज्या
 अजि तरिमां चिरिमां तरिबाः चिरिबाः कका आदि
 फुक ह्यसीका बिल हे जुइ । उगु इलय् यशोधराया बाज्या
 अजि पाजुबाज्या मलेजुपि न गाकं हे बुराबुरित
 जुइ । उकीसनं जंक्व याय्धुं कूपि तापाःबाज्या नं बुरा
 बुरित द्यफु ।

हाकनं ससलय् पुरोहित, पण्डित, मन्त्री, महामन्त्रीत
 नं म्हसीके हे बिल जुइ । उगु इलय् राजकुमारं गजाः
 गजाःपि बुरात खन जुइ । ज्ञन थः राजकुमारीया मिजं
 राजकुमार जिलाजं स्वयत् धुसि लुइ धुं कूपि बुराबुरित
 नं पिहां वयाः स्वःमवल खंला ? उपि छु राजकुमारं
 मखन जुइला । गुलिखे बुराबुरित स्वय् धुं कूपि राज-
 कुमारं थःगु देशय् तुतामं चुयावःमह बुरा छह्य खनेवं
 अजू चाःगु खनाः मुजक अजू मचाइ ।

कपिलबस्तु राज्यया कतक ८०००० चय्दः खलःया
 ५००००० न्यागु लाखह्य मनु दु । उकी बमलाःह्य तुतामं
 चुयाजुइमाःह्य बुरा व हे छह्य जक अवश्यं खइ मखु ।
 धात्थे धाय्माल धाःसा राजधानी हे जुइ मखु । उकी-
 सनं राजकुमार छकः हे जक राजभवनं पिहां वःगु खं मखु ।
 सिद्धार्थ रणभूमी वनाः युद्ध यानाः त्याकावःगु दु ।
 थःगु योग्यता व प्रतिभा वयनेत रंगभूमी वंगु दु । देशय्
 अने अने घटना उत्सवय् ब्वति काःवंगु दु । उगु इलय् थः
 कतकत गयाः गयाःपि खन खइ । गुलिखे बुराबुरित खन
 जुइ । कल्पना यानां सह हे मजू ।

मेगुला छु ? थः बौ हे बुराह्य खन । सस.बौ हे बुराह्य
 खन । नापं थः सारथि छन्दक हे बुराह्य खन । राज-
 पुरोहित ब्राह्मण हे बुराह्य खन । राजबैद्य हे बुराम्ह
 खन । उकि लय्बःह्य छह्य बुरा खनेवं थारान्हइमाःगु
 छं खं मडु । अजू चाय्माःगु कारण नं छं मडु । राज-
 कुमारं मन कुतुंके माःगु ज्यान छु मडु । उकि तुतामं
 चुयावःमह छह्य बुरा खनाः मन ब्वतुकाः छे पिहांवन ।
 काय् कलाः त्याग यानावन धयागु खं मखु धयागु तप्यं
 सीडु । उकि थुकीया तोरं हे बुद्ध जूवंगु धाय् ल्व.थें
 मताया ।

सम्पादकीय

बौद्धसम्मेलनमा दीपंकरपूजा

३० वर्षपछि फेरि नेपालमा विश्वबौद्ध सम्मेलन हुन लागिरहेको छ । आयोजक समितिद्वारा काम जोड-तोडले भइराखेको छ । एकसे एक अनुभवी व्यक्तिहरूको संयोजकत्वमा १८ वटा उपसमिति गठन गरिएको छ । बुद्धको जन्मभूमि बौद्धदेशमा हुन लागेको विश्वबौद्ध सम्मेलनलाई तन, मन र धनले भव्यता प्रदान गर्नेमा सरकारी निकाय र जनस्तरबाट पनि कोशीश भइराखेको छ । २५ लाख दाम त राष्ट्रले यसको लागि पन्छाएको छ । यस्तो स्थितिमा बौद्धपरम्पराका दीपंकरदेवताहरू समेतलाई निमन्त्रणा गरी पूजा गर्ने प्रस्ताव आयोजक समितिमा आएको छ । भव्य पूजागरी पञ्चदान विई सम्मान गरिने सम्यक्दानपरम्परा अनुसार निमन्त्रणा गरिएको बेला देवताहरू उपस्थित गराउने बौद्धजनको रीति नै भइआएको छ । आयोजक समक्ष आएको प्रस्ताव समाले अनुमोदन गरी त्यसको लागि तयार गर्ने र आवश्यक व्यवस्था मिलाउन एउटा उपसमितिलाई जिम्मा दिइसकिएको छ ।

दीपङ्करप्रतिमा रहेका स्थान र प्रतिमाका जिम्मे-वारहरूले पनि यस कुरालाई राम्रो र उचित ठानेका छन् तर एउटा अष्टधारी कुरा पंसाको आइपरेको छ । देवता ल्याउन लैजान मानिस लाग्नुपर्ने र देवप्रतिमा बाहिर पदार्पण गराउँदा पूजाविधि अपनाउनुपर्ने चलन पनि रहेछ र सो पूजा गरी गराई उपस्थित गराउने पनि निधो भएको छ । तर फेरि कुरा आयो उही पंसाको । देवता-हरू उपस्थित गराउने त भयो तर सम्मेलनको लागि

छुट्याइएको पंसाबाट खर्च व्यहोरेमात्र ल्याइने भएको छ ।

दीपङ्करबुद्ध त्यस्ता ठाउँ र त्यस्ता व्यक्तिसंग हुन्छ जसले ठूलो दानकार्यमा भाग लिई धेरै धनराशि दानको रूपमा खर्च गरी पुण्यफलको स्वरूप बनाइएको हुन्छ । आज एउटा यस्तो विडम्बना खडा भएको छ कि पुण्यको लागि खर्चगरी प्राप्त गरेको बस्तुको बौद्धसमाजमा पंसा लिई बाहिर निकाल्ने भएको छ । बौद्ध भएर कयौं पंसा खर्चगरी पूजाभ्राजा र गुठीगन्ना मनहआइरहेका छन् भने केही खर्च व्यहोरेर अन्तर्राष्ट्रिय बौद्धसमाजमा भ्राम्-गौरवका साथ अग्रसर हुनुपर्ने कुरालाई बिर्सेर पंसाको उपासना गर्ने भएको पाइएको छ । त्यो पुर्खाको श्रद्धा कहाँ गयो ? अनि विहारको संरक्षण गर्ने, विहारादिमा पूजा गर्ने र धर्मको नाममा दान दक्षिणा गर्ने सद्भावना कहाँ गयो ? बडो आश्चर्यको कुरा भएको छ आज बौद्ध जगत्मा ।

बौद्धसम्मेलनले सक्कली नक्कली बौद्ध चिनिने भएको छ । काम र कुराको अन्तर फेला पर्ने भएको छ । यस्ता कुरामा विचारपूर्वक उत्साहित भएर सेवा गर्ने, आफ्नो श्रम र धन सहित भावना एवं श्रद्धा दिने गर्नु बौद्धजगत्को कर्तव्य ठान्नु नेपाली मात्रकोलागि आवश्यक छ अनि इज्जत र धर्मको कुरा पनि भएको छ ।

बिना पंसा केही नगर्नेको मात्र श्रद्धा घट्टेको हुँदैन कि श्रद्धा पंदागरी सहयोग लिन नसक्नुपनि एउटा ठूलो कमजोरी नै हो । अतः साँच्चैको बौद्ध ठानिने र बुद्धको पावन जन्मभूमिका जनता कहलाउने सबैले आयोजकको मुख नताकेर आफ्नो क्षेत्रबाट सक्दो श्रद्धा पुऱ्याई सहयोग गर्नु बाञ्छनीय भएको कुरा आनन्दभूमि महसूस गर्दछ ।

सम्पादकलाई चिठी

श्री सम्पादकज्यू,

“म यस आनन्दभूमि” पत्रिकाको वर्ष १४ अंक १ देखि को एक नयाँ पाठकको नाताले एउटा सानो चिठी लेख्दैछु । नामले पनि यस पत्रिकाको महत्त्व र शान्तिको मार्गदर्शन देखाउँछ । गौतम बुद्ध

को जन्मस्थल यस पूण्यभूमि नेपालमा शान्तिको महत्त्वको व्याख्या गरिरहनुपर्दैन । यस पत्रिकामा मुख्यतया बुद्धधर्मको ज्ञान दिने भएकोले हरेक अंकमा ‘ज्ञानमाला’ किताबमा उल्लिखित भगवान् गौतम बुद्धको गीत १।१ वटा प्रकाशित भएमा पत्रिकाको सुनमा सुगन्ध हुने भएकोले सम्बन्धित तिकायले विचार पुन्याउनुहुनेछ भन्ने भाशा राख्छु ।

नरबहादुर डंगोल
कीर्तिपुर, इटागोल

मरणानुस्मृति भावना

—स्व० गजराजया हितैषी

फय् वंचोयाय् च्यानाच्चंगु, मतसोथे थ्व देह नं ।
आयु फुनाः क्षय जुयाः, सिनावनीगु निश्चय ॥
उकि मेपिं सीगु खंकाः, थःनं सिनावनीघकाः ।
मरणानुस्मृतियात, याय्माः भावना न्हिथं ॥१॥
महासम्पत्तिशालोपि, प्राणीपि नं सिनाचवन ।
वथे जि नं अवश्य हे, छन्दु सिनावनी तिन ॥२॥
उत्पत्तियागु ल्यू ल्यू हे, मृत्यु सदां वयाचवनी ।
स्याय्त बःम्हं लित्तुल्युथे, मृत्युं जितः सिनाचवन ॥३॥
मट्टिक न्ह्याःवनाच्चंम्ह, सूर्य उदययां लिप ॥
अस्तय् जुयावनी थें हे, मृत्युपाखे वनाचवन ॥४॥
पल्पसा ब लः पोपोचा, लखय् सालागु घो हानं ।
सितुघोया च्वकाय् च्वंगु, लः फुति शीघ्र लंगु थें ॥
सिनावनीगु थ्व देह, वथे मृत्युयात थन
स्याःबःम्ह शत्रुयात थें, सुना नं पने फंमखु ॥५॥
यशस्वी बल व पुष्य, ऋद्धि बुद्धिदुपि उपि ।
बुद्ध प्रत्येकबुद्धपि, नापं मृत्युं बचय् मजू ॥
उकि जि थें जाःम्ह व्यक्ति, मृत्युं मुक्त जुइ गथे ? ॥ ६
म्याय्म माःगु प्रत्यय नं, बिरूप ज्वीगु व हानं ।
पिनेया शस्त्र आदि व, रोग आदि उपद्रवं ॥
निखाफुति याय्मलावे, क्षण क्षणय् सिनाचवन ।
थुजाःगु थ्व देह घकाः, याय्माः भावना न्हिथं ॥७॥

ललितपुरको अपील

आगामी १५ औं विश्व बौद्ध सम्मेलनमा सहभागी हुन नेपाल पाल्नु हुने पाहुनाहरू ल. पु. न पं. स्थित विभिन्न ऐतिहासिक क्षेत्रको दृश्यावलोकनको निमित्त पाल्नु हुँदा वहाँहरूको भव्य स्वागतार्थ प्र. पञ्च श्री बुद्धिराज वज्राचार्यको संयोजकत्वमा तपसील बमोजिम एक ५१ सदस्यीय मूल स्वागत समिति गठन गरिएको छ । समितिका महानुभावहरू र जित्लावासी सबैबाट सहयोग पाउने अपील गरिएको छ ।

संयोजक, उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव र कोषा-
ध्यक्षमा क्रमशः प्र. पञ्च बुद्धिराज वज्राचार्य, सुभाष
गोपाल वंछ, उद्योग व्यापार संघ; तीर्थरत्न वज्राचार्य,
हिरण्य पुस्तकालय; चिीबाबु महर्जन, वडा नं ३ अध्यक्ष;
धर्मबहादुर शाक्य, पिम्बहाल र सदस्यहरूमा उपप्रधान
पञ्च रामबहादुर महर्जन, हर्षरत्न धाखवाः, बौद्ध स. सु.
समिति, भाइलाल महर्जन, किसान प्रतिनिधि; छिरिङ
तोपग्याल, तिब्बेतन क्याम्प; हीरारत्न शाक्य, ने- यु.
बौ. मण्डल; अनगारिका सुशीला, सुमङ्गल महाविहार;
ज्ञानशीला, शाक्यसिंह महाविहार; रामरत्न शाक्य,
सुमङ्गल महाविहार; बेखाराज वज्राचार्य, प्रेस प्रतिनिधि;
रूपकुमार शाक्य, पूचव पुस्तकालय; नागबहालका ज्ञान
बहादुर शाक्य, ता. भ. सं, जगतबहादुर धाखवाः, जोग
रत्न शाक्य, हेराकाजी सुजिकाः, आशाकाजि वज्राचार्य,
भिन्डेवहाल; कुलबहादुर शाक्य, वकुवहाल; विश्ववज्र
वज्राचार्य, दौवहाल; सूर्जमान वज्राचार्य, हकबहाल;
हेराकाजी वज्राचार्य, बूबहाल; खेमराज शाक्य, नःवहाल;
टोल सुधार समिति; भिन्डेवहाल; चन्द्रमान शाक्य, गुजि-
बहाल; माहिला शाक्य, यचुबहाल; तीर्थमान शाक्य, हःखा;
इन्द्रबहादुर शाक्य, हःखा; गम्भीरमान शाक्य, ईवहिल;
पवित्रबहादुर वज्राचार्य, वनबहाल; आशाकाजि वज्रा-

चार्य, अयनमि; मदनकुमार शाक्य, पूचव; गौतमवीर
वज्राचार्य, पूचव; तुलारत्न वज्राचार्य, पूचव; विजय
बहादुर वज्राचार्य, मन्नागाः; सिद्धिवहादुर शाक्य, विकं-
बहिल; आशारत्न शाक्य, नकबहिल; वंशीधर वज्राचार्य,
नःटोल; कल्याणकर वंछ, लगनखेल; धर्म शाक्य, सौबहाल;
हेमराज शाक्य, थैना; तीर्थराज वज्राचार्य तःबहाल;
प्रतिनिधिहरू टंगबहाल चुकवहाल धुम्बहाल, ज्याः
बहाल, ओम्बहाल, श्रीबहाल, महाबौद्ध पुस्तकालय यस्त
आर्थिक उपसमितिमा संयोजक जगतबहादुर धाखवाः र
सदस्यहरूमा सुभाषगोपाल वंछ, पवित्र बहादुर वज्राचार्य
तुलारत्न वज्राचार्य र कृष्णप्रसाद मास्के । मूर्तिकला
प्रदर्शनी उपसमितिमा संयोजक नरेन्द्रनरसिंह शाक्य र
सदस्यहरूमा कुलबहादुर शाक्य, प्रतिनिधि महाबौद्ध पुस्त-
कालय, चन्द्रमान शाक्य, गुजीबहाल र टोल सुधार
समिति, भिन्डेवहाल । पुस्तक प्रदर्शनी उपसमितिमा
संयोजक श्री विश्ववज्र वज्राचार्य र सदस्यहरूमा भाइ-
रत्न शाक्य, दिल्लीराज वज्राचार्य, हेरारत्न शाक्य, गौतम
वीर वज्राचार्य, कल्याणकर वंछ, हर्षबहादुर धाखवाः
हेराकाजी सुजिकाः, हेराकाजी वज्राचार्य, बूबहाल, खेम-
राज शाक्य, पद्मावती पुस्तकालय, विद्याभूषण वज्राचार्य
भिन्डेवहाल, आशीकीजि; हेमराज शाक्य, थैना एवं
प्रचार प्रसार उपसमितिलाई संयोजक वंशीधर वज्राचार्य
र सदस्यहरूमा अनगारिका सुशीला, हेराकाजि सुजिकाः,
मदनकुमार शाक्य, आनन्दवीर वज्राचार्य, भाइलाल
महर्जन र रामरत्न शाक्य, सुमङ्गल बिहार आदि ।

बौद्ध धर्म

वार्षिकोत्सव सम्पन्न

२०४३ आश्विन १८

आनन्दकुटी, काठमाडौं-

आचार्य डा. भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरद्वारा संस्थापित स्वयम्भूस्थित आनन्दकुटी विहारको 'आनन्द-कुटी विहारगुठी' को १४ औं वार्षिकोत्सव सहितको साधारण सभा भिक्षु अश्वघोषको सभापतित्वमा सम्पन्न भयो ।

भिक्षु अनिरुद्धबाट पञ्चशील प्रदान भई गुरु भएको उक्त सभामा गुठीका अध्यक्ष भिक्षु अश्वघोष महास्थ-विरले सभापतिको आसनबाट बोल्नुहुँदै आनन्दकुटी विहारगुठी भिक्षुहरूमा चतुप्रत्ययको व्यवस्था सहित बुद्ध-शासन अन्तर्गत बुद्धधर्मको समुत्थानमा सतत प्रयत्नशील रहने उद्देश्यले गठन भएको कुरा बताउनुभयो ।

सो समारोहमा गुठीका संस्थापक भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरले मञ्जुभयो - राणाशासनकालमा बुद्धधर्म प्रचार गर्न पाउन्न भनी आदेश दिँदा धर्मकोलागि सारा कुरा त्याग गरी भिक्षु जीवन यापन गरिसकेपछि धर्म प्रचार गर्दिन भनी चुपलाग्दा कर्तव्यच्युत हुनेछ अतः यो आदेश पालन गर्न हामी समर्थ छैनौं भन्दा भिक्षुहरूलाई देश निकाला गरिएको थियो त्यस्ता भिक्षुहरूको रक्षा गर्ने र आनन्दकुटीको रक्षा गर्ने उद्देश्यले विहारगुठी स्थापना भएको हो । यो प्रचारवादी संस्था होइन मौन रही कार्यसम्पादनशीलता बढाउने संस्था हो । यसले बुद्ध-

कालीन धेरै ग्रन्थहरू तयार गरिसकेका छन् र आनन्द-भूमि मासिकपत्रिका १४ वर्षदेखि निरन्तररूपमा प्रकाशित भई धर्मप्रचारमा सहायक बन्दैआएको छ । आज बौद्ध-शब्दकोषको नितान्त आवश्यक भइरहेको छ । ग्रहिलेसम्म १५००० शब्द संकलित भइसकेको छ । यो शब्दकोष तयार हुन ४ वर्ष लाग्नेछ । विहारगुठी राम्ररी सञ्चालन गर्नलाई स्थापित अक्षयकोषमा १० लाख ८६ हजार रुपियाँ जम्मा गरिसकिएको छ ।

यसैगरी गुठीका उपाध्यक्ष रत्नवहादुर वज्राचार्यले धर्मवाद ज्ञापन गर्नुहुँदै बुद्धकालीन ग्रन्थहरू धर्म प्रचार-को माध्यम भएको छ मञ्जुभयो र आगामी हुनलागेको विश्वबौद्ध सम्मेलन धूमधामसँग मनाई सफल पार्न पनि सबैसँग अपील गर्नु भयो । समारोहको अन्तमा चिया-पानको व्यवस्था भएको त्यस समारोहमा गुठीका सदस्य सचिव भिक्षु मन्त्रोले वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुहुँदै २०४३।४४ को अनुमानित बजेट १,४८,८००।- भएको कुरा पनि प्रस्तुत गर्नु भयो । गुठीका भू, पू. सचिव तीर्थ नारायण मानन्धरले आफ्नो कार्यकालको बाकी बक्यौटा हिसाब लेखापरीक्षण गराई सभ.मा प्रस्तुत गर्नुभएको थियो ।

भिक्षु मैत्री कृष्णाष्टमी समारोहमा

२०४३ भाद्र १० बनकाली काठमाडौं-

श्रीकृष्ण जन्माष्टमीको उपलक्ष्यमा सनातनधर्म सेवासमितिको आयोजनामा भएको तीनदिने कार्यक्रमको

शुभ प्रधानमन्त्री मरीचमानसिंह श्रेष्ठको प्रमुख अतिथ्यमा सम्पन्न भयो । प्रमुख अतिथिबाट श्रीकृष्णको प्रतिमामा माल्यार्पण पछि समितिका सदस्य सुवर्ण शाक्यले प्रमुख अतिथि प्रधानमन्त्री मरीचमानसिंह श्रेष्ठ, समितिका सभापति खेमराज केशवशरण र अतिथि भिक्षु मंत्रीमा माल्यार्पण गर्नु भयो ।

समितिका उपाध्यक्ष चेतोनाथ आचार्यद्वारा स्वागत भाषण भएको त्यस समारोहमा भिक्षु मंत्रीम भन्नुभयो— मानिसले शान्ति चाहेर पनि शान्ति हुन नसकी अशान्ति भइरहन्छ, । यसैले भगवान् बुद्ध र भगवान् कृष्णले शान्ति प्राप्तिको लागि मोहलाई त्याग्नुपर्छ भन्नुभएको छ । तसर्थ राग, द्वेष र मोहलाई नहटाई शान्ति हुँदैन । जुनसुकै धर्मको लक्ष्य पनि शान्तिको चाहना हो । हिन्दूधर्मको सार गीतामा रहे झैं बुद्धधर्मको सार धम्मपदमा रहेको छ । यसैले धम्मपद र गीता अध्ययन गरी शान्ति प्राप्त गर्नुपर्छ ।

उक्त अवसरमा श्रीमती अंगूरबाबा जोशीले भन्नुभयो— दुःख पाउने मन छ भनी कसैले भन्दैन तर आत्मा साक्षी राखेर भन्ने हो भने सन्तोष सन्तोष छ भन्ने मानिस कम मात्र हुन्छ । आज मानिसले भगवान्सित व्यापार गरिरहेका छन् ताकि यति भए यति गरिदिउँला । वास्तवमा मानिसले भावनाद्वारा भगवान्प्रति समर्पित भई चित्तबुद्ध गर्नुपर्छ ।

उक्त बेला प्रमुख अतिथिको आसनबाट प्रधानमन्त्री मरीचमानसिंह श्रेष्ठले भन्नुभयो— धर्म भनेको समाजलाई धारण गर्ने जीवनपद्धति हो । प्रत्येक व्यक्तिले स्वार्थलाई त्यागी परमार्थतिर लाग्नुपर्छ । शान्तिको स्थापनाको लागि धर्म पनि एक आधार हो । धर्मलाई पूजाआजा गर्नेतिर मात्र नलागी धर्मको व्याख्या गरेर व्यवहारमा ल्याउनु-

पर्दछ । सो अवसरमा कृतज्ञता ज्ञापन गर्दै समितिका महासचिव गोविन्द टण्डनले कर्मयोग ज्ञानयोग र भक्तियोगले सबैलाई मार्गदर्शन गरौस् भनी कामना गर्नु भयो ।

पृथ्वीराज शम्शेर, उमेश खनाल र सुश्री नीता साहनी आदिबाट भक्तिसंगीत प्रस्तुत गरिएको यस समारोहको अन्तमा समितिका सभापति प्रा. खेमराज केशवशरणले भन्नुभयो— मानिसले धर्म गरौस् वा सेवा गरौस् फलको आशाले गरिनुहुन्न । पाठ्यक्रममा प्राचीन कुराको सही व्याख्या गरी राखिनुपर्छ । नेपालमा हिन्दू र बौद्ध नभनी वैदिक र बौद्ध भन्नु धेरै राम्रो छ । संसारमा सिद्धिमात्र होइन संसिद्धि पाउनुपर्छ ।

अनगारिका धम्मावतीबाट धर्मदेशना

२०४३ भाद्र ७ अम्वहाल, काठमाडौं—

गुंला महीनाभरिको शनिश्चरवारहरूमा धर्मदेशना गराउन स्थानीय मञ्जुश्रीनक महाविहार संरक्षण सुधार समितिले आयोजना गरेको कार्यक्रम अनुसार अनगारिका धम्मावतीद्वारा मञ्जुश्रीनक महाविहारमा धर्मदेशना सम्पन्न भयो । समितिका उपाध्यक्ष पूर्णरत्न शाक्यद्वारा पुष्पगुच्छा प्रदान र समितिका सदस्य—सचिव सुवर्ण शाक्यद्वारा संचालित त्यस देशनामा अनगारिका धम्मावतीले बताउनुभयो— आमिषपूजा र प्रतिपत्ति पूजागरी पूजा २ प्रकारका छन् । बुद्धको अगाडिबसी पूजागर्नु आमिषपूजा र आकूबाट अरूको भलाइ गरिनु प्रतिपत्ति पूजा हो । पूजा गर्दा दुःखबाट मुक्त होइन् यसको लागि प्रज्ञप्ति चाहिन्छ । प्रज्ञप्ति साधारण व्यक्तिले ग्रहण गर्न सकिने कुरा होइन । हीनप्रज्ञा भएकाले कुनैपनि कुरा सफलरूपमा ग्रहण गर्न सक्दैन ।

यसरी नै वहाँले भन्नुभयो— संघ भिक्षुहरूकोमात्र होइन । सबै भेलाभई सबैको हितको लागि काम गर्नु नै

संघको उद्देश्य हो। यसैले संघमा जाँदा राम्रो हुने होइन त्यसमा बसी राम्रो व्यवहार गर्नुपर्छ, जसरी जग राख्दा घर बनिदैन त्यसमा छाना छाएपछि मात्र घर बन्छ। मानिसले बोधिज्ञानलाई सुरक्षा गरी राख्नुपर्छ। आपत विपत पन्यो मनी रोइरहनेले कुनै काम गर्नसक्दैन। मरेपछि लैजाने के छ र भन्ने व्यक्तिले नै संकलन गरी झिटिमिटी पोकापारी बस्तिरहन्छ। यसैले मानिसमा श्रद्धा हुनुपर्छ। श्रद्धा फट्किर जस्तो छ जुनले मेलोपन हटाउँछ। पुनर्जन्म भनेको तृष्णाको कारणले भएको हो, त्यसैले पुनर्जन्म हुन्छ वा हुँदैन भन्ने कुरामा नलागी काम भव, विमवादि तृष्णालाई त्याग गर्ने कोशीश गर्नुपर्छ।

पुरस्कार वितरण समारोह सम्पन्न

२०४३ श्रावण ६, आनन्दकुटी, काठमाडौँ—

२५३० औं बुद्धजयन्ती समारोह समितिको आयो-जनामा भएको पाँचौं अन्तर्माध्यमिक बौद्ध हाजिरीजवाफ प्रतियोगितामा विजयी भएका विद्यालय र विद्यार्थीहरूलाई समितिका उपाध्यक्ष भिक्षु कुमार काश्यपका सभा-पतित्वमा अमृतानन्द महास्थविरबाट शोल्ब तथा पुरस्कार प्रदान गर्नु भयो। विजयी विद्यालयहरूमा कन्या माध्य-मिक विद्यालय घटछा प्रथम, दरबार हाई स्कूल रानी-पोखरी द्वितीय र कीर्तिपुर मा. वि. तृतीय भएका थिए। सो अवसरमा समितिका उपाध्यक्ष कनकमान शाक्य, महासचिव केदार शाक्य र प्रचार प्रसार तथा हाजिरी जवाफ प्रतियोगिताका सयोजक सुबर्ण शाक्यले बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता सम्बन्धमा आफ्नापना मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो। परित्राण र धर्मदेशना भिक्षु कुमार काश्यपले गर्नुभएको थियो।

आजीवन सदस्यमा थप

२०४३ आश्विन १७ काठमाडौँ—

आनन्दकुटी विहारगुठीको आजीवन सदस्यमा चार जना थप भई अहिले आजीवन सदस्य सख्या ५१ पुगेको छ। नयाँ आजीवन सदस्यहरूमा भिक्षु सुदर्शन गणविहार, भिक्षु ज्ञानपूणिक, विश्व शान्ति विहार, बुद्धमाया शाक्य र बुद्धिप्रभा शाक्य काठमाडौँ गेट हाउस हुनुहुन्छ।

आनन्दभूमिमा ३४७ जना आजीवन ग्राहक २०४३ आश्विन १६ काठमाडौँ—

आनन्दभूमि बौद्ध मासिक पत्रिकामा ६ जना नयाँ ग्राहक थपि अहिले ३४७ जना आजीवन ग्राहक भएका छन्। नयाँ आजीवन ग्राहक हुनेहरूमा चन्द्रबहादुर वज्रा-चार्य जाबलाखेल, ललितपुर; कुलराज शाक्य, बुटवल; गणेशमान संजु, बुटवल; बुटवल बहुमुखी क्याम्पस, बुटवल; उद्योग वाणिज्यसंघ, बुटवल; कालिका चल-चित्र मन्दिर, बुटवल; दुर्गा आध्यात्मिक वाचनालय, बुटवल; प्रधानपञ्च हरिबहादुरसिंह, बुटवल र बसन्त बहादुर शाक्य, होटल आम्बासेडर, काठमाडौँ हुनुहुन्छ।

प्रवचनगोष्ठी सम्पन्न

२०४३ भाद्र २७ बुद्धविहार, काठमाडौँ—

प्रत्येक शुक्रवार धर्मोदय सभाकक्षमा हुने साप्ताहिक कार्यक्रम अनुसार भएको प्रवचन गोष्ठी बौद्धविद्वान् अयोध्याप्रसाद प्रधानबाट सञ्चालन भएको थियो र सो गोष्ठीमा व. आ. कनकद्वीपले प्रतीत्य समुत्पादका १२ वटा विमुक्तित्वहरूमध्ये स्पर्श र वेदनावारे आफ्नो विचार व्यक्त गर्नुभएको थियो।

शिलान्यास भयो

२०४३ आश्विन ७, पद्मसुगन्धर विहार काठमाडौँ—

स्थानीय पद्मसुगन्धर विहारमा भिक्षु सुशोभनको सक्रियतामा विहारको प्रगतिका लागि त्यहाँ जग्गामा आवासयुक्त बनाउन भिक्षु सुबोधानन्द सहित पूजनीय

भन्तेहरूबाट शिलान्यास गराइयो । उक्त अवसरमा भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरले सहयोग र एकताले जुनसुकै कुरा पनि सिद्ध हुनेहुन्छ भन्नुहुँदै बुद्धका सारयुक्त उप-देशलाई कोट्याई कोट्याई जनसाधारणमा धर्मप्रति आस्था र व्यावहारिक ज्ञान हुनपर्ने कुरा बताउनुभयो । थाइलैण्डका राजगुरु नेपाल आउनुहुँदा वहाँले २००००१-वाम दिनुभएको र चन्द्रमाया महर्जनबाट धर्मदान स्वरूप ५ हजार पाइसकेको र ५ हजार पुनः प्राप्त हुने कुरा पनि वहाँले उल्लेख गर्नुभयो । उक्त बेला २१ बडाध्यक्ष र बिचरण श्रेष्ठले शिलान्यास कार्यको सराहना गर्दै यस्ता कुरामा सबैले सहयोग गरेको उदाहरणीय छ भन्नुभयो । सो अवसरमा भाइकाजि उपासक, पञ्चबहादुर चित्रकार, हरिभक्त रञ्जितकार, श्यामकृष्ण रञ्जितकार, सुवर्ण शाक्य र अन्य श्रद्धालु उपासक उपासिकाहरूले शिलान्यास स्थानमा तामाका पेंसा र नवरत्नहरू गर्भमा राख्नु-भएको थियो ।

कर्ण शाक्य महावाणिज्यदूत नियुक्त

२०४३ आश्विन १६, काठमाडौं—

श्रीलंका सरकारले नेपाली नागरिक काठमाडौं निवासी ४३ वर्षीय कर्ण शाक्यलाई नेपालको लागि श्री-लंकाका अवैतनिक महावाणिज्यदूतमा नियुक्त गरेको छ । B.SC गरी देहरादून फोरेस्ट्रीकलेजबाट फोरेस्ट्रीमा पोष्ट ग्राजुएट डिप्लोमा गर्नुभएका श्री शाक्यले विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गोष्ठीहरूमा भाग लिइसक्नुभएको छ र वहाँ प्रबल गोरखा दक्षिणबाहु पदकबाट विभूषित हुनुभएको छ । नेपालभाषा, नेपाली, हिन्दी र अंग्रेजीमा विशेष दक्षता प्राप्त भएका वहाँले भारत श्रीलंका, पाकिस्तान, तिब्बत, थाइलैण्ड, हङ्कङ्ग, मलेसिया, जापान, सिंगापुर, फिलिपिन्स लगायत अष्ट्रेलिया, यु-

एस. ए., क्यानाडा र पश्चिमी यूरोपको भ्रमण गरिसक्नु-भएको छ । वहाँको यस नियुक्तिमा आनन्दभूमि पत्रि-काले हादिक बधाइ ज्ञापन गरेको छ ।

प्रज्ञापारमिता दर्शनवारे प्रवचन

२०४१ भाद्र २०, ललितपुर—

स्थानीय हिरण्यवर्ग महाविहारमा बोधिप्रकाशन केन्द्रबाट आयोजित प्रवचन कार्यक्रममा पण्डित दिव्यवज्र वज्राचार्यले श्रद्धा बिना बोधिचित्त उत्पत्ति गर्न नसक्ने तथ्यमाथि प्रकाश पार्नुहुँदै धर्ममा विश्वास अभिवृद्धि भएमा आतङ्कवाद निर्मूल हुन्छ भन्नुभयो र बिम्बिसार, अशोक र अजातशत्रु जस्ता राजाहरूको उदाहरण प्रस्तुत गर्नुभयो ।

त्यस अवसरमा बोधिप्रकाशन केन्द्रका अध्यक्ष सत्य-मोहन जोशीले १२०० वर्षअघि शान्तिदेव आचार्यद्वारा रचित तथा आचार्य प्रज्ञाकर यतिबाट टीका भंराखेको संस्कृतभाषाको बोधिचर्यावतार ग्रन्थ नेपालभाषामा अनु-दित भएको कुरामा प्रकाश पार्नुहुँदै ७०० वर्षअघि राजा अमय मल्लको पालामा सुनको अक्षरले लेखिरा-खेको ८००० श्लोक भएको प्रज्ञापारमिता ग्रन्थ हिरण्य वर्ण महाविहारमा अद्यापि पाठ गर्ने प्रचलन रहेको कुरा बताउनुभयो । यस्तै लोकबहादुर शाक्यले विहारहरू बौद्ध शिक्षा प्रचार गर्ने हेतुले स्थापना गरेको हुँदा यहाँ धार्मिक चर्चा मजबूत पार्नुपर्छ भन्नुभयो । केन्द्रका सचिव मीनबहादुर शाक्यले केन्द्रको उद्देश्य र प्रगति विवरण प्रस्तुत गर्नुभयो ।

अनि

२०४३ भाद्र १६ वि

सुगत बोद्ध

पिता, आनन्दकुटी

आनन्दभूमि पत्रिका

युवा गजरत्न शाक्य

परिवारले दिवंगत

शोकसन्तप्त परिवारमा

२०४३ भाद्र ६ वि

विगत वर्षहरूमा

पुर विहारमा भिक्षु

वास गर्नुभएको छ ।

सहित बजार परिक्रमा

चैत्य र सुगतपुर विहारमा

श्रद्धा व्यक्त गरियो । त्यस

सम्पूर्ण पनि वर्षावास

रका दायक परिषद्बाट

भिक्षुमा चीवर दान र

थियो ।

बुद्धविहार

२०४२ मार्ग ८, धरान—

स्थानीय धरान बुद्ध

श्री बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्य

र नपुग छड वापत मोतिरा

थपी १२ हजारको लागत

र सेफ्टी ट्यांकी तयार

प्रध्यक्ष विष्णुदेवी श्रेष्ठद्वारा

भन्तेहरूबाट शिलान्यास गराइयो । उक्त अवसरमा भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरले सहयोग र एकताले जुनसुकै कुरा पनि सिद्ध हुनेहुन्छ भन्नुहुँदै बुद्धका सारयुक्त उप-देशलाई कोट्याई कोट्याई जनसाधारणमा धर्मप्रति आस्था र व्यावहारिक ज्ञान हुनुपर्ने कुरा बताउनुभयो । थाइलैण्डका राजगुरु नेपाल आउनुहुँदा वहाँले २००००१-दाम दिनभएको र चन्द्रमाया महर्जनबाट धर्मदान स्वरूप ५ हजार पाइसकेको र ५ हजार पुनः प्राप्त हुने कुरा पनि वहाँले उल्लेख गर्नुभयो । उक्त बेला २१ बडाध्यक्ष रविवरण श्रेष्ठले शिलान्यास कार्यको सराहना गर्दै यस्ता कुरामा सबैले सहयोग गरेको उदाहरणीय छ भन्नुभयो । सो अवसरमा भाइकाजि उपासक, पञ्चबहादुर चित्रकार, हरिभक्त रञ्जितकार, श्यामकृष्ण रञ्जितकार, सुवर्ण शाक्य र अन्य श्रद्धालु उपासक उपासिकाहरूले शिलान्यास स्थानमा तामाका पेंसा र नवरत्नहरू गर्भमा राख्नु-भएको थियो ।

कर्ण शाक्य महावाणिज्यदूत नियुक्त

१०४३ आश्विन १६, काठमाडौं—

श्रीलंका सरकारले नेपाली नागरिक काठमाडौं निवासी ४३ वर्षीय कर्ण शाक्यलाई नेपालकोलागि श्री-लंकाका अर्बन्तिक महावाणिज्यदूतमा नियुक्त गरेको छ । B.SC गरी देहरादून फोरेस्ट्रीकलेजबाट फोरेस्ट्रीमा पोस्ट ग्राजुएट डिप्लोमा गर्नुभएका श्री शाक्यले विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गोष्ठीहरूमा भाग लिइसक्नुभएको छ र वहाँ प्रबल गोरखा दक्षिणबाहु पदकबाट विभूषित हुनुभएको छ । नेपालभाषा, नेपाली, हिन्दी र अंग्रेजीमा विशेष दक्षता प्राप्त भएका वहाँले भारत श्रीलंका, पाकिस्तान, तिब्बत, थाइलैण्ड, हङ्कङ्ग, मलेसिया, जापान, सिंगापुर, फिलिपिन्स लगायत अष्ट्रेलिया, यू.

एस. ए., क्यानाडा र पश्चिमी यूरोपको भ्रमण गरिसक्नु-भएको छ । वहाँको यस नियुक्तिमा आनन्दभूमि पत्रिकांले हादिक बधाइ ज्ञापन गरेको छ ।

प्रज्ञापारमिता दर्शनवारे प्रवचन

२०४१ भाद्र २०, ललितपुर—

स्थानीय हिरण्यवर्ग महाविहारमा बोधिप्रकाशन केन्द्रबाट आयोजित प्रवचन कार्यक्रममा पण्डित दिव्यवज्र वज्राचार्यले श्रद्धा विना बोधिचित्त उत्पत्ति गर्न नसक्ने तथ्यमाथि प्रकाश पार्नुहुँदै धर्ममा विश्वास अभिवृद्धि भएमा आतङ्कवाद निर्मूल हुन्छ भन्नुभयो र बिम्बिसार, अशोक र अजातशत्रु जस्ता राजाहरूको उदाहरण प्रस्तुत गर्नुभयो ।

त्यस अवसरमा बोधिप्रकाशन केन्द्रका अध्यक्ष सत्य-मोहन जोशीले १२०० वर्षअघि शान्तिदेव आचार्यद्वारा रचित तथा आचार्य प्रज्ञाकर यतिबाट टीका माराखेको संस्कृतभाषाको बोधिचर्यावतार ग्रन्थ नेपालमाथामा अनु-दित भएको कुरामा प्रकाश पार्नुहुँदै ७०० वर्षअघि राजा अमय मल्लको पालामा मुनको बस्नले लेखिरा-खेको ८००० श्लोक भएको प्रज्ञापारमिता ग्रन्थ हिरण्य वर्ण महाविहारमा अद्यापि पाठ गर्ने प्रचलन रहेको कुरा बताउनुभयो । यस्तै लोकबहादुर शाक्यले विहारहरू बौद्ध शिक्षा प्रचार गर्ने हेतुले स्थापना गरेको हुँदा यहाँ धार्मिक चर्चा मजबूत पार्नुपर्छ भन्नुभयो । केन्द्रका सचिव मोहनबहादुर शाक्यले केन्द्रको उद्देश्य र प्रगति विवरण प्रस्तुत गर्नुभयो ।

अनिच्छावत संखारा

२०४३ भाद्र १६ त्रिशूली-

सुगत बौद्ध मण्डलका सचिव धर्मरत्न शाक्यका पिता, आनन्दकुटी विहारगुठीका सदस्य सचिव तथा आनन्दभूमि पत्रिकाका व्यवस्थापक भिक्षु मैत्रीका जिज्यू-बुवा गजरत्न शाक्यको निधन भएकोमा आनन्दभूमि परिवारले दिवंगत आत्माप्रति चिरशान्तिको कामना गर्दै शोकसन्तप्त परिवारमा समवेदना व्यक्त गरेको छ ।

वर्षावास

२०४३ भाद्र ६ त्रिशूली-

विगत वर्षहरूमा झैं यस वर्ष पनि स्थानीय सुगतपुर विहारमा भिक्षु मेघंकरबाट धर्मदेशना सहित वर्षावास गर्नुभएको छ । गुंला महीनाभर बाजागण्डा सहित बजार परिक्रमा गरी बाँदरगिरी स्थित सुगतामय चैत्य र सुगतपुर विहारमा भगवान् बुद्धको परिक्रमा गरी श्रद्धा व्यक्त गरियो । त्यसबेला रथहाँ थाइलैण्डका भिक्षु सम्पूर्ण पनि वर्षावास बस्नुभएको थियो । सुगतपुर विहारका दायक परिषद्बाट वर्षावास बस्नुभएका दुवै भिक्षुमा चीवर दान र भैषज्यबाट सम्मान गरिएको थियो ।

बुद्धविहारलाई सहयोग

२०४२ मार्ग ८, धरान-

स्थानीय धरान बुद्धविहार निर्माणार्थ २५२६ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा चन्दाबाट बचेको रकम र नपुग छड बापत मोतिराज ताम्राकारबाट २०००।- थपि १२ हजारको लागतमा चर्पी २, स्नानागार २ र सेफ्टी ट्यांकी तयार गरियो । उक्त विहारका अध्यक्ष विष्णुदेवी श्रेष्ठद्वारा आफ्ना स्वर्गीय नातिको

पुण्यस्मृतिमा ६ हजारको लागतमा एक पानीको ट्यांकी पनि राखिएको छ । कृष्ण शाक्यबाट पक्का धेप ७ हजारको लागतमा बनाइदिनुभएको छ । बस्ने बालकृष्ण हलुवाईले स्वर्गीय पिता देवबहादुरको पुण्यस्मृतिमा ६ हजारको ५० बोरा सीमेण्ट प्रदान गर्नु भएको छ । नपुग १० हजार थप दिई मोतिराज ताम्राकारबाट भवन तयार हुँदैछ । श्रीमती सीता मोक्तानले आफ्ना स्वर्गीय पति गोविन्द मोक्तानको स्मृतिमा ५०००।- दाम चन्दा दिनुभएको छ ।

शोकसभा गरियो

२०४२ कार्तिक २५, संखुवासभा-

स्थानीय चैनपुर स्थित बोधिसत्व विहारमा चन्द्रज्योति शाक्यको सभापतित्वमा भएको एक शोकसभामा उक्त विहारका आजीवन सदस्य चूडामणि शाक्य र भिक्षु विवेकानन्द महास्थविरको निधनमा दिवंगत आत्माहरूको चिरशान्ति कामना गर्दै एक मिनेटको मौनधारण गरियो ।

पंचदान समारोह भयो

२०४३ भाद्र १५, संखुवासभा-

शाक्य र बज्राचार्यहरूका बीच हुने परम्परागत दान कार्यको पुण्यतिथि 'यक्ष पञ्चादान' का दिन स्थानीय चैनपुरको बोधिसत्व विहारमा चन्द्रज्योति शाक्यको संयोजकत्वमा शीलप्रार्थना, बुद्धपूजा र पञ्चादान प्रदान गरियो । सो अवसरमा धरानका उपासिका श्रीमती कुलदेवी शाक्यबाट दानमाहात्म्यमाथि आफ्नो सन्तक व्यक्त गर्नुभयो र साँच्चै ज्ञानमाला भजन सहित सुमन-देवी शाक्यबाट १०८ दियो बाली प्रसाद वितरण पनि भयो ।

नेपाल भाषा

लक्ष्मणिका धर्मदेशना जुल

११०६ गुला ध्व १४ ये-

धनया आनन्दकुटी विहारय लक्ष्मणिका पुत्री कुन्हु ज्वीगु धर्मदेशना जुल । भिक्षु अश्वघोष महास्थविरपाखें शीलप्रदान व बुद्धपूजा जूगुया नापं धिन्या-क्वःगु विश्वबौद्ध सम्मेलनया अध्यक्ष श्रीजार्ज भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर थुखुसी मार्ग महिनायु ज्वीगु बौद्ध सम्मेलन झझः धाय्क यायमा गुखु कनाविज्यासे ठकीया विस्तृत कार्य विवरण नं कना विज्यात । थुकुन्हु हे हिनिय भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरपाखें परि-त्ताण पाठ व धर्मदेशना नं जुल ।

स्वास्थ्योपचारयात हापं

११०६ कौला ध्व ६, ये-

धन अटकनारा स्थानया रेणुका मानन्धर भिक्षु-संघया स्वास्थ्योपचारया लागि दा तका २०००।- प्रदान याना दीगु दु ।

अनिच्चावत संखारा

११०६ यंलागं १, ये-

नेपाःया छद्म पुलांहा उपासिका चन्द्रलक्ष्मी १७ दया बैभय परलोकजुल । इस्पोल ४४ वैश्वानरः नारद महास्थविर नेप लय विज्यानाः आनन्दकुटी सलाकदानया उपदेश विद्याविज्यासे लय लयया पञ्चमी पतिकं सलाक दानयाना च्वंहादाता खः । नमोबुद्धायेआपालं धर्मकीर्ति तथाःलि भिक्षु सुदर्शनया उपसम्पदा ईया दाधिकामात जुयाविज्यासे स्वीस्वदैयकं भण्ट शीलय च्वना विज्याःहा खः ।

भिक्षु कुमार काश्यपपाखें धर्मदेशना

११०६ यंला ध्व १५, यल-

पुत्रीपतिक निदंतक धनया शाय् आसुक् धर्म देशना ज्वीगु इवलय येयाः पुत्री कुन्हु विपिटकाचार्य भिक्षु कुमार काश्यप व्यवहारया विशद व्याख्या यानाः

धर्मदेशना यानाविज्यात । थथे हे थो थो भिक्षुपिसं थाय्थासय् धर्मदेशना ज्वीगु कार्यक्रम दु ।

उकुन्हु हे नागवहालय जानमाला संघया आयो-जनाय भिक्षु कुमार काश्यप धर्मदेशना यानाः धैविज्यात, "गुहा व्यक्ति भिगु ज्या याइ वैत स्थावले आनन्दप्रीति उत्पन्न ज्वी अले गुहासिके कर्म, विद्या, धर्म व शील प्यता गुण दे इपि जक शूद्र व पवित्र ज्वी" ।

श्रद्धाञ्जली समारोह जुल

११०६ यंला ध्व, अष्टमी, त्रिशूली-

धनया सुगतपुर विहारय उगु विहारया दायक परिषदया उपाध्यक्ष गज्जरत्न शाक्यया पुण्यस्मृतिइ भिक्षु मेधंकरपाखें शीलप्रदान, सामूहिक बुद्धपूजा व ध्यान भावना यानाः दिवंगत आत्माप्रति श्रद्धाञ्जली पंक्ल । उवलय परिषदया सचिव त्रिधिरत्न शाक्य अनित्य खंकाः सीमाः धंगु लुमंका पुण्यसंचय याग फ्यमा धैविज्यात ।

गुला धर्मक्वचाल

११०६ यंला ध्व १, हेटौडा-

धनया बजारय गुला लछियंक सुथय जानमाला भजन व हिनिय बौद्धधर्मया जाता हर्षरत्न वज्जाचार्य-पाखें धर्मोपदेश जुयाः पूजादि सम्पन्न जुल । क्वचाःकुन्हु गुरु जगतप्रकाश लामापाखें बुद्धपूजा व धर्मव्याख्यान नं जुल । उवलय जानमाला भजन खलः स्थापना यायगुया लागि गुणराज शाक्यया अध्यक्षताय गुम्हमिया ठगु समिति गठन जुल । थुकी उपाध्यक्ष, सचिव, कोपा-ध्यक्षपि ठसीकथं महारत्न वज्जाचार्य, रेवती राज वज्जाचार्य व धनवज्ज वज्जाचार्य च्वनाविज्याःगु दु । थथे हे सदस्य न्ह्येरत्न शाक्य, रामवज्ज वज्जाचार्य, मशिरत्न शाक्य, तेजवीर वज्जाचार्य, ज्ञः सत्यनारायण श्रेष्ठपि च्वना दीगु दु ।